

AKADEMIA E FORCAVE TË ARMATOSURA

hap dyert e kampusit të ri, 289 studentë nisin vitin akademik 2026–2027 » faqe 3

SHQIPËRI–TURQI: PARTNERITETI STRATEGJIK NË MBROJTJE MERR DIMENSION TË RI

Konsolidojmë partneritetin strategjik me Turqinë në mbrojtje e siguri në fusha me interes të ndërsjellë, - ky ishte mesazhi i ministrit të Mbrojtjes së Republikës së Shqipërisë, Ermal Nufi, gjatë vizitës zyrtare në Ankara, ku u prit nga homologu i tij turk, ministri i Mbrojtjes Kombëtare i Republikës së Turqisë, Yaşar Güler. Thellimi i partneritetit strategjik Shqipëri–Turqi në fushën e mbrojtjes...

faqe 5

REZERVISTËT I BASHKOHEN FORCAVE TË ARMATOSURA. NJË FORCË AKTIVE DHE REZERVË, NJË STANDARD DHE NJË MISION

Garnizoni "Skënderbej", 2 tetor 2026 – Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë po konsolidojnë një prej komponentëve të rëndësishëm të kapaciteteve të tyre njerëzore dhe operacionale: rezervën. Në Garnizonin "Skënderbej" u zhvillua ceremonia e integritit të rezervistëve në Forcat e Armatosura, një aktivitet që shënoi fillimin e një etape të re në përgatitjen, trajnimin...

faqe 6

KOLEGJI I MBROJTJES DHE SIGURISË, NGA OFICERË TË PËRGATITUR, TE LIDERË TË SË ARDHMES

Interviewi: ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Arsimimi ushtarak, themeli i profesionalizmit dhe i lidershipit të Forcave të Armatosura. Në një Forcë të Armatosur moderne, profesionalizmi nuk ndërtohet vetëm në terren dhe as nuk fitohet vetëm përmes përvojës...

faqe 7

Nga auditorët e rinj te sfidat e së ardhmes, investimi në Akademinë e Forcave të Armatosura shënon një tjetër hap në modernizimin e arsimit ushtarak shqiptar

Në kampusin e ri të Akademisë së Forcave të Armatosura, një tjetër vit akademik ka nisur. Këtë herë, fillimi ka një simbolikë të veçantë. **289 studentë** kanë hyrë në një hapësirë të re akademike, të ndërtuar për t'iu përgjigjur kërkesave të një ushtrie moderne dhe një mjedisi sigurie që ndryshon me shpejtësi.

Korridoret, auditorët dhe hapësirat e reja të kampusit nuk janë thjesht një adresë e re për procesin mësimor. Ato janë pjesë e një investimi të rëndësishëm në të ardhmen e Forcave të Armatosura dhe në formimin e brezit të ushtarakëve që do të mbajnë nesër përgjegjësi drejtuese dhe operacionale.

Me nisjen e vitit të ri akademik 2026–2027, Akademia e Forcave të Armatosura hap një kapitull të ri të zhvillimit të arsimit ushtarak shqiptar.

Në ceremoninë e zhvilluar me këtë rast, ministri i Mbrojtjes, z. **Ermal Nufi**, e cilësoi kampusin e ri si dëshmi të vizionit për ndërtimin e Forcave të Armatosura moderne, profesionale dhe të afta për t'iu përgjigjur sfidave të së ardhmes.

Dhe pikërisht këtu qëndron rëndësia e këtij investimi: një ushtri moderne nuk ndërtohet vetëm me pajisje, sisteme dhe infrastrukturë ushtarake. Ajo ndërtohet mbi njerëzit, mbi dijen dhe mbi aftësinë e tyre për të komanduar, planifikuar, vendosur dhe vepruar në kushtet e një bote gjithnjë e më të ndërlikuar.

Një investim në sigurinë kombëtare

Kampusi i ri është një nga investimet që synojnë të modernizojnë bazën infrastrukturorë të arsimit ushtarak dhe të krijojnë kushte më të përshtatshme për zhvillimin e procesit akademik dhe profesional.

Për Qeverinë shqiptare, investimi në arsimimin ushtarak lidhet drejtpërdrejt me sigurinë kombëtare. Në kushtet kur Forcat e Armatosura po rrisin kapacitetet dhe kontributin e tyre në NATO, nevoja për një sistem arsimor bashkëkohor bëhet gjithnjë e më e madhe.

Në ceremoninë e hapjes së vitit akademik, ministri i Mbrojtjes, Ermal Nufi, e vuri theksin pikërisht te kjo lidhje mes arsimit, modernizimit dhe sigurisë.

“Këtu qëndron edhe përgjegjësia jonë: që të ndërtojmë një sistem arsimor ushtarak që i përgjigjet nevojave të Forcave të Armatosura të sotme, por që përgatit njerëzit për sfidat e së nesërme.”

Ky është edhe kuptimi më i gjerë i kampusit të ri. Investimi nuk përfundon te muret e godinave apo te përmirësimi i kushteve të studimit. Ai synon të krijojë një mjedis ku dija ushtarake, teknologjia, kërkimi dhe përgatitja profesionale të zhvillohen në përputhje me standardet e një

NJË KAMPUS I RI PËR USHTARAKËT E SË ARDHMES

Akademia e Forcave të Armatosura nis vitin akademik 2026–2027 me 289 studentë, në një mjedis të ri bashkëkohor

ushtrie moderne.

Ministri Nufi nënvizoi nevojën për një sistem arsimor **cilësor, konkurrues dhe plotësisht të ndërveprueshëm me standardet euroatlantike**, duke theksuar se Shqipëria është një aleate aktive në NATO dhe duhet të vijojë të rrisë aftësinë e saj për të kontribuar në Aleancë.

Kështu, investimi në kampusin e Akademisë nuk shihet i shkëputur nga procesi i modernizimit të Forcave të Armatosura. Përkundrazi, ai është pjesë e të njëjtës filozofi: **të investosh te kapacitetet, por mbi të gjitha te njerëzit që do t'i përdorin dhe drejtojnë ato.**

289 studentë, një rrugëtim i ri

Në këtë kampus, 289 studentë nisin një tjetër etapë të formimit të tyre profesional dhe ushtarak.

Për ta, dita e parë e vitit akademik është më shumë se një ceremoni. Është fillimi i një rruge që kërkon disiplinë, përkushtim, studim dhe përgjegjësi.

Uniforma i bashkon, por secili prej tyre do të ketë përpara një rrugëtim individual. Disa do të përgatiten për të marrë përgjegjësi në struktura të ndryshme të Forcave të Armatosura; të tjerë do të vijojnë të thellojnë njohuritë profesionale dhe akademike. Por qëllimi mbetet i njëjtë:

përgatitja e një force njerëzore të aftë për të përballuar kërkesat e mbrojtjes së vendit.

Në këtë proces, Akademia nuk është thjesht një institucion ku zhvillohen leksione. Ajo është një mjedis ku formohen karakteri, kultura profesionale dhe përgjegjësia e drejtuesit ushtarak.

Sepse komandanti i së ardhmes duhet të jetë njëkohësisht ushtarak profesionist, drejtues, analist dhe vendimmarrës.

Ushtaraku në epokën e inteligjencës artificiale

Sfida e arsimit ushtarak sot nuk është vetëm të ruajë traditën. Është të përgatitet për një realitet të ri.

Inteligjenca artificiale, lufta kibernetike, sistemet autonome, teknologjitë e reja dhe ndryshimi i mënyrës së zhvillimit të konflikteve po transformojnë edhe vetë konceptin e operacionit ushtarak.

Pikërisht për këtë arsye, Ministri i Mbrojtjes theksoi se ushtarakët e së ardhmes duhet të jenë të aftë jo vetëm të përdorin teknologjinë, por edhe të kuptojnë ndikimin e saj në proceset e mendimit, planifikimit dhe vendimmarrjes.

“Ushtarakët e së ardhmes nuk duhet vetëm të dinë se si të përdorin teknologjinë, por edhe të kuptojnë se si ajo ndryshon mënyrën e të menduarit, të planifikimit dhe të vendimmarrjes”, - u shpreh ministri.

Ky është një prej ndryshimeve më të rëndësishme që duhet të përballojë arsimi ushtarak. Teknologjia nuk zëvendëson njeriun, por kërkon një ushtarak më të arsimuar, më të përgatitur dhe më të aftë për të marrë vendime në kushte pasigurie.

Prandaj kampusi i ri nuk duhet parë vetëm si një infrastrukturë e re. Ai duhet parë si një hapësirë ku **dija ushtarake tradicionale takohet me teknologjinë dhe mendimin strategjik të së ardhmes.**

Pedagogët, instruktorët dhe familja, pjesë e misionit

Pas çdo studenti që hyn në auditor qëndron një histori personale, një familje dhe një ëndërr profesionale.

Në këtë rrugëtim, roli i pedagogëve, instruktorëve dhe stafit akademik është i pazëvendësueshëm. Ata nuk përcjellin vetëm njohuri profesionale. Ata ndihmojnë në formimin e një kulture të përgjegjësisë, disiplinës dhe shërbimit.

Në ceremoninë e nisjes së vitit të ri akademik, ministri Nufi vlerësoi punën e pedagogëve, instruktorëve dhe stafit të Akademisë, si dhe mbështetjen e familjeve të studentëve.

Sepse formimi i një ushtaraku nuk ndodh vetëm brenda auditorit. Ai ndërtohet përmes një procesi ku bashkohen institucioni, pedagogu, familja dhe vetë studenti.

Nga një kampus i ri drejt një standardi të ri

Në ceremoninë e nisjes së vitit akademik ishin të pranishëm shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, **gjenerallejtënant Arben Kingji**, komandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura, **gjeneralmajor**

Ferdinand Dima, akademikë, komandantë, drejtues, ushtarakë dhe studentë.

Prania e drejtuesve të lartë të Forcave të Armatosura në këtë ceremoni dëshmon rëndësinë që i kushtohet arsimit dhe formimit profesional të personelit ushtarak.

Akademia e Forcave të Armatosura hyn kështu në vitin akademik 2026–2027 me një infrastrukturë të re dhe me një mision që mbetet po aq i rëndësishëm sa vetë modernizimi i saj: **të përgatisë njerëzit që do të drejtojnë dhe do të mbrojnë vendin në të ardhmen.**

Kampusi i ri është një investim konkret. Por vlera e tij e vërtetë do të matet në kohë, përmes studentëve që do të dalin prej këtyre auditorëve, përmes oficerëve që do të marrin përgjegjësi në njësitë dhe komandat e Forcave të Armatosura dhe përmes aftësisë së tyre për t’iu përgjigjur mjedisit të ri të sigurisë.

Një godinë moderne krijon kushtet.

Dija, disiplina dhe profesionalizmi krijojnë ushtarakun.

Dhe pikërisht këtu merr kuptim investimi i ri në Akademinë e Forcave të Armatosura: jo thjesht një kampus më modern, por një mundësi për të ndërtuar **një standard më të lartë të arsimit ushtarak shqiptar dhe një brez të ri profesionistësh të aftë për të përballuar sfidat e së ardhmes.**

Viti i ri akademik ka nisur. Në auditorët e rinj të Akademisë nuk kanë hyrë vetëm 289 studentë, ka hyrë edhe një tjetër premtim për të ardhmen e Forcave të Armatosura: **të ndërtojmë sot dijen, aftësitë dhe lidërsipin që do të garantojnë sigurinë e nesërme.**

Ministri Nufi pret Ambasadorin e ri të SHBA, Eric Wendt

Shqipëri-SHBA, partneritet strategjik për mbrojtjen, sigurinë dhe paqen

Ministri i Mbrojtjes i Republikës së Shqipërisë, z. **Ermal Nufi**, priti në Tiranë Ambasadorin e ri të Shteteve të Bashkuara të Amerikës në Shqipëri, **Eric Wendt**, në një takim që konfirmon rëndësinë e partneritetit strategjik Shqipëri-SHBA në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë.

Duke i uruar mirëseardhjen në Shqipëri, ministri Nufi vlerësoi marrëdhëniet e konsoliduara ndërmjet dy vendeve dhe rolin e Shteteve të Bashkuara si partner strategjik dhe i pazëvendësueshëm i Shqipërisë në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë.

“SHBA-të janë partner i pazëvendësueshëm i Shqipërisë në mbrojtje dhe siguri, ndërsa vendi ynë i sjell këtij partneriteti një pozicion gjeografik me rëndësi, besueshmëri dhe vullnet të qartë për të bashkëpunuar”, - u shpreh ministri Nufi.

Në këtë kuadër, rëndësi të veçantë marrin kapacitetet dhe infrastruktura strategjike që Shqipëria vë në dispozicion të Aleancës. Korridori VIII, Porto Romano, Baza Ajrore e Kuçovës, si dhe kapacitetet shqiptare për Mbështetjen e Vendit Pritës (Host Nation Support), përbëjnë elemente me rëndësi për forcimin e arkitekturës së sigurisë dhe rritjen e lëvizshmërisë së Aleancës në Evropën Juglindore.

Këto kapacitete lidhen drejtpërdrejt me rolin që Shqipëria ka marrë brenda NATO-s, jo vetëm si përfutuese e sigurisë kolektive, por edhe si kontribuuese aktive në forcimin e saj.

Ministri Nufi nënvizoi gjithashtu kontributin e Shqipërisë në misionet dhe angazhimet ndërkombëtare për paqen dhe sigurinë. **Mbështetja për Ukrainën, pjesëmarrja në KFOR dhe angazhimi në iniciativa shumëkombëshe** janë pjesë e këtij kontributi, ndërsa Shqipëria ka shprehur gjithashtu vendimin për pjesëmarrje në **Forcën Ndërkombëtare të Stabilizimit në Gaza**.

Sipas ministrit të Mbrojtjes, këto angazhime dëshmojnë se Shqipëria po konsolidon rolin e saj si një aleate e besueshme dhe e aftë për të kontribuar në përpjekjet e përbashkëta ndërkombëtare për paqen dhe sigurinë.

Partneriteti me Shtetet e Bashkuara mbetet një prej shtyllave kryesore të zhvillimit të kapaciteteve të mbrojtjes së Shqipërisë. Bashkëpunimi dypalësh përfshin një gamë të gjerë fushash, nga modernizimi dhe rritja e kapaciteteve ushtarake, te trajnimi, ndërveprueshmëria, siguria rajonale dhe kontributi në misionet e përbashkëta të Aleancës.

Në një mjedis ndërkombëtar të sigurisë që po përballët

me sfida gjithnjë e më komplekse, forcimi i partneriteteve strategjike merr një rëndësi të veçantë. Për Shqipërinë, marrëdhëniet me Shtetet e Bashkuara mbetet një garanci e rëndësishme e orientimit euroatlantik dhe një instrument për rritjen e kapaciteteve kombëtare të mbrojtjes.

“Me Shtetet e Bashkuara, Shqipëria qëndron krah për krah – për lirinë, sigurinë dhe paqen”, - përfundoi

ministri Nufi.

Takimi me Ambasadorin e ri të SHBA-së në Tiranë shënon kështu një tjetër hap në vijimësinë e bashkëpunimit të ngushtë ndërmjet Shqipërisë dhe Shteteve të Bashkuara, me fokus forcimin e sigurisë kombëtare, të mbrojtjes kolektive dhe të kontributit të përbashkët në paqen dhe stabilitetin rajonal e ndërkombëtar.

ADRION, forcim i bashkëpunimit rajonal për sigurinë në Adriatik dhe Jon

Ministrat e Mbrojtjes të Shqipërisë, Italisë, Greqisë, Kroacisë, Malit të Zi dhe Sllovenisë diskutuan për rritjen e koordinimit, bashkëpunimit dhe kapaciteteve të përbashkëta në hapësirën Adriatiko-Joniane

Ministrat e Mbrojtjes të gjashtë vendeve bregdetare të Adriatikut dhe Jonit – Shqipërisë, Italisë, Greqisë, Kroacisë, Malit të Zi dhe Sllovenisë – diskutuan për forcimin e bashkëpunimit rajonal në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë, në kushtet e një mjedisi strategjik gjithnjë e më kompleks.

Në fokus të takimit ishte forcimi i **Nismës Adriatiko-Joniane (ADRION)** si një mekanizëm praktik për rritjen e koordinimit, bashkëpunimit dhe zhvillimit të kapaciteteve të përbashkëta në hapësirën Adriatiko-Joniane.

Në fjalën e tij, ministri i Mbrojtjes, **Ermal Nufi**, theksoi rëndësinë e vijimit dhe thellimit të kësaj nisme, me synim përballimin në mënyrë më efektive të sfidave të reja në fushën e sigurisë dhe mbrojtjes.

Ministri Nufi u shpreh se Shqipëria mbështet vijimin e diskutimit për **Nismën Kontinentale Evropiane për Mbrojtjen (CEDI)**, në kuadër të së cilës Evropa merr përgjegjësi më të mëdha për sigurinë e saj, në mënyrë komplementare me NATO-n dhe duke ruajtur të fortë lidhjen transatlantike.

“ADRION dhe CEDI janë dy drejtime plotësuese: njëri përmes thellimit të bashkëpunimit praktik në Adriatik dhe Jon; ndërsa tjetri përmes forcimit të koordinimit politik e strategjik në Evropë”, - theksoi ministri Nufi.

Në këtë drejtim, ai nënvizoi gatishmërinë e Shqipërisë për të dhënë një kontribut aktiv në shndërrimin e ambicieve të

përbashkëta në bashkëpunim konkret, zhvillim kapaciteteve dhe rezultate të prekshme për sigurinë evropiane dhe më gjerë.

“Vendi ynë mbetet i gatshëm të kontribuojë aktivisht për t'i kthyer ambiciet e përbashkëta në bashkëpunim, kapacitete dhe rezultate konkrete për sigurinë evropiane e më gjerë”, - u shpreh ministri Nufi.

Nisma Adriatiko-Joniane, ADRION, përbën një mekanizëm rajonal bashkëpunimi në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë, me fokus forcimin e bashkëpunimit rajonal dhe të sigurisë detare në hapësirën Adriatiko-Joniane. Nëpërmjet ADRION synohet rritja e bashkëpunimit praktik, koordinimit dhe ndërveprueshmërisë, si dhe zhvillimi i kapaciteteve të përbashkëta ndërmjet gjashtë vendeve pjesëmarrëse. Në një mjedis të sigurisë që kërkon më shumë koordinim dhe përgjegjësi të përbashkëta, bashkëpunimi Adriatiko-Jonian merr një rëndësi të veçantë për forcimin e sigurisë rajonale dhe kontributin në sigurinë evropiane.

“Konsolidojmë partneritetin strategjik me Turqinë në mbrojtje e siguri në fusha me interes të ndërsjellë”, - ky ishte mesazhi i ministrit të Mbrojtjes së Republikës së Shqipërisë, **Ermal Nufi**, gjatë vizitës zyrtare në Ankara, ku u prit nga homologu i tij turk, ministri i Mbrojtjes Kombëtare i Republikës së Turqisë, **Yaşar Güler**.

Thellimi i partneritetit strategjik Shqipëri-Turqi në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë, si dhe orientimi i bashkëpunimit drejt projekteve konkrete, kapaciteteve të reja dhe rezultateve të matshme, ishin në qendër të takimit dypalësh. Vizita shënon një hap të rëndësishëm në përpjekjen e dy vendeve për ta shndërruar bashkëpunimin e konsoliduar në një program gjithnjë e më praktik dhe të strukturuar.

Një partneritet i mbështetur në histori, aleancë dhe interesa të përbashkëta

Gjatë takimit me homologun turk, ministri Nufi vlerësoi marrëdhëniet e qëndrueshme mes dy vendeve, të mbështetura në lidhje të forta historike e njerëzore, në anëtarësimin e përbashkët në NATO dhe në një bashkëpunim të gjatë në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë.

“Shqipëria dhe Turqia ndajnë një partneritet të konsoliduar, të mbështetur në lidhje të forta historike dhe njerëzore, anëtarësimin e përbashkët në NATO dhe një bashkëpunim të qëndrueshëm në fushën e mbrojtjes e sigurisë”, - theksoi ministri Nufi.

Në këtë kuadër, bashkëpunimi dypalësh nuk shihet vetëm si një marrëdhënie tradicionale mes dy vendeve aleate, por si një partneritet që duhet të prodhojë kapacitete, projekte dhe rezultate konkrete për Forcat e Armatosura të Shqipërisë dhe për sigurinë e përbashkët.

Arsimi dhe trajnimi, një nga shtyllat më të qëndrueshme

Një vend të rëndësishëm në bashkëpunimin Shqipëri-Turqi zë arsimi dhe trajnimi ushtarak. Për më shumë se dy dekada, kadetë, oficerë dhe nënoficerë shqiptarë kanë ndjekur akademi dhe programe të ndryshme arsimimi e trajnimi në Turqi.

Ky bashkëpunim ka ndihmuar në formimin profesional të brezave të ushtarakëve shqiptarë dhe në forcimin e ndërveprueshmërisë mes dy forcave të armatosura.

“Për më shumë se 20 vjet, kadetë, oficerë dhe nënoficerë shqiptarë kanë ndjekur akademi dhe programe trajnimi në Turqi, duke e bërë arsimin dhe trajnimin një nga shtyllat më të qëndrueshme të marrëdhënies dypalëshe në mbrojtje”, - u shpreh ministri Nufi.

Sipas ministrit Nufi, ky bashkëpunim do të vijojë të fokusohet në modernizimin e Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, zhvillimin e kapaciteteve dhe rritjen e ndërveprueshmërisë, në përputhje me standardet dhe objektivat e NATO-s.

Kështu, investimi te njerëzit, te përgatitja profesionale dhe te zhvillimi i kapaciteteve njerëzore mbetet një prej elementeve më të rëndësishme të marrëdhënies së mbrojtjes mes dy vendeve.

Nga bashkëpunimi tradicional te projektet konkrete

Një tjetër drejtim i rëndësishëm i diskutimeve në Ankara ishte zgjerimi i bashkëpunimit me kompanitë turke, përmes investimeve në Shqipëri dhe krijimit të ndërmarrjeve të përbashkëta.

Ky dimension i ri synon që partneriteti në fushën e mbrojtjes të mos kufizohet vetëm në marrëdhëniet institucionale dhe ushtarake, por të shtrihet edhe në zhvillimin e industrisë së mbrojtjes dhe të kapaciteteve teknologjike vendase.

“Shqipëria sheh potencial për transferim të përshtatshëm të teknologjisë dhe zhvillim të kapaciteteve vendase, duke krijuar mundësi të reja për industrinë shqiptare të mbrojtjes”, - deklaroi ministri Nufi.

Në këtë drejtim, bashkëpunimi me industrinë turke shihet si një mundësi për të nxitur investimet, për të sjellë teknologji dhe ekspertizë, si dhe për të krijuar hapësira të reja për zhvillimin e kapaciteteve shqiptare.

Qasja e re synon një partneritet më praktik, ku marrëdhëniet strategjike përkthehen në iniciativa konkrete dhe në rezultate të prekshme për të dyja vendet.

Shqipëria dhe Turqia, kontribut të përbashkët për sigurinë euroatlantike

Në takimin e ministrave të mbrojtjes u trajtuan edhe angazhimet e dy vendeve në kuadër të misioneve dhe operacioneve ndërkombëtare.

Ministri Nufi vlerësoi kontributin e Turqisë në **KFOR**, ndërsa shprehu mbështetjen e Shqipërisë për kontributin turk dhe për bashkëpunimin në funksion të sigurisë dhe stabilitetit në rajon.

Në të njëjtën kohë, Shqipëria vijon të kontribuojë në **EUFOR ALTHEA**, duke dëshmuar angazhimin e saj në mbështetje të paqes, sigurisë dhe stabilitetit euroatlantik.

Për Tiranën dhe Ankaranë, bashkëpunimi dypalësh në mbrojtje lidhet drejtpërdrejt edhe me përgjegjësitë që dy vendet mbajnë si vende anëtare të NATO-s dhe si aktorë të angazhuar në sigurinë e rajonit.

Një program më i strukturuar bashkëpunimi

Takimi në Ankara përcolli edhe një mesazh të qartë për të ardhmen e marrëdhënieve dypalëshe në mbrojtje: bashkëpunimi duhet të kalojë në një fazë më të strukturuar, më konkrete dhe më të orientuar drejt rezultateve.

SHQIPËRI-TURQI: PARTNERITETI STRATEGJIK NË MBROJTJE MERR DIMENSION TË RI

Ministri i Mbrojtjes Ermal Nufi në Ankara: Nga marrëdhëniet e konsoliduara te projektet konkrete, zhvillimi i kapaciteteve dhe forcimi i ndërveprueshmërisë

Dy ministrat ndanë bindjen se përpjekjet duhet të intensifikohen për ta çuar bashkëpunimin e konsoliduar drejt një programi më të strukturuar bashkëpunimi praktik, të mbështetur në projekte konkrete dhe rezultate të matshme.

Ky orientim përfshin modernizimin, zhvillimin e kapaciteteve, arsimin dhe trajnimin ushtarak, rritjen e ndërveprueshmërisë, bashkëpunimin industrial dhe transferimin e teknologjisë.

Në këtë mënyrë, partneriteti strategjik Shqipëri-Turqi synon të marrë një dimension të ri, ku përvoja e krijuar ndër vite shndërrohet në një bazë për iniciativa të reja dhe projekte të përbashkëta.

Ankara, një hap i ri për partneritetin strategjik

Vizita zyrtare e ministrit Ermal Nufi në Ankara vjen në një moment kur mjedisi i sigurisë kërkon më shumë bashkëpunim, koordinim dhe zhvillim të kapaciteteve të vendeve aleate.

Për Shqipërinë, marrëdhënia me Turqinë mbetet një

partneritet me rëndësi të veçantë në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë. Përmes bashkëpunimit në arsimimin dhe trajnimin ushtarak, modernizimin e kapaciteteve, ndërveprueshmërinë, angazhimet në misionet ndërkombëtare dhe zhvillimin e industrisë së mbrojtjes, ky partneritet ka krijuar ndër vite një bazë të qëndrueshme.

Tashmë objektivi është që kjo bazë të shërbejë për një fazë të re bashkëpunimi.

Vizita e ministrit Nufi në Ankara synon t'i japë partneritetit strategjik Shqipëri-Turqi një dimension të ri, duke e orientuar atë gjithnjë e më shumë drejt projekteve konkrete, zhvillimit të kapaciteteve dhe rezultateve të matshme, në interes të dy vendeve dhe të sigurisë së përbashkët.

Nga lidhjet historike te aleanca euroatlantike, nga arsimi ushtarak te modernizimi dhe industria e mbrojtjes, Shqipëria dhe Turqia synojnë ta ndërtojnë të ardhmen e partneritetit mbi bashkëpunimin praktik dhe kapacitetet e përbashkëta.

Diplomacia e mbrojtjes, në fokus të leksionit të hapur në Kolegjin e Mbrojtjes dhe Sigurisë Shqipëria dhe roli i saj në hapësirën euroatlantike të sigurisë

Diplomacia e mbrojtjes dhe sfidat e reja të sigurisë ishin në fokus të një leksioni të hapur të zhvilluar në Kolegjin e Mbrojtjes dhe Sigurisë të Forcave të Armatosura, ku i ftuar ishte Kastriot Robo, Këshilltar Diplomatik i Presidentit të Republikës së Shqipërisë.

Në kuadër të programit mësimor, diplomati, me një karrierë të gjatë në diplomaci dhe në Shërbimin e Jashtëm, bashkëbisedoi me stafin pedagogjik dhe kursantët e **Kursit të Lartë të Oficerit (KLO), Kursit të Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm (KKSHP) dhe Kursit Themelor të Oficerit të Shtabit (KTHOSH)**, duke sjellë në auditor perspektivën diplomatike mbi zhvillimet aktuale politike dhe të sigurisë.

Në çelje të aktivitetit, Komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, **gjeneral brigade Altin Kurti**, vlerësoi rëndësinë e aktiviteteve akademike që krijojnë ura bashkëpunimi ndërmjet dimensionit të mbrojtjes dhe atij diplomatik.

Ai theksoi se në kushtet e një mjedisi ndërkombëtar gjithnjë e më kompleks, siguria kombëtare dhe ajo kolektive kërkojnë jo vetëm kapacitete të konsoliduara ushtarake, por edhe njohje dhe përdorim të efektshëm të instrumenteve të diplomacisë. Gjatë ligjëratës, z. Kastriot Robo u ndal te diplomacia e mbrojtjes si një instrument i rëndësishëm i politikës së jashtme, duke analizuar zhvillimet politike dhe të sigurisë në nivel global, rajonal dhe kombëtar.

Në qendër të diskutimit ishte edhe pozicioni i Shqipërisë në arkitekturën euroatlantike të sigurisë, kontributi i vendit për stabilitetin rajonal dhe roli i tij në kuadër të NATO-s dhe Bashkimit Evropian. Në një mjedis ku sfidat e sigurisë janë gjithnjë e më të ndërlydhura, ndërveprimi ndërmjet diplomacisë dhe mbrojtjes merr një rëndësi të veçantë. Dialogu politik, bashkëpunimi ndërkombëtar, marrëdhëniet strategjike dhe instrumentet diplomatike përbëjnë elemente të rëndësishme të përpjekjes së përbashkët për parandalimin e krizave, forcimin e aleancave dhe garantimin e sigurisë.

Në këtë këndvështrim, leksioni i zhvilluar në Kolegjin e Mbrojtjes dhe Sigurisë shërbeu si një hapësirë akademike për diskutimin e sfidave me të cilat përballen sot institucionet e mbrojtjes dhe politikës së jashtme, si dhe për rëndësinë e një qasjeje të integruar ndaj sigurisë kombëtare dhe kolektive.

Për kursantët dhe stafin pedagogjik, aktiviteti përbëri një mundësi për të zgjeruar njohuritë mbi mënyrën se si diplomacia dhe mbrojtja ndërthuren në hartimin dhe zbatimin

e politikave të sigurisë. Në kushtet e zhvillimeve të shpejta në mjedisin ndërkombëtar të sigurisë, një formim i tillë kërkon koordinim ndërinstitutional, vizion strategjik dhe aftësi për të vlerësuar në mënyrë të integruar dimensionet politike, diplomatike dhe ushtarake.

Aktivitete të tilla janë pjesë e përpjekjeve të Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë për të pasuruar procesin akademik dhe profesional të oficerëve, duke i ekspozuar ata ndaj perspektivave të ndryshme mbi çështjet e sigurisë kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare.

Në përfundim të aktivitetit, **Komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, gjeneral brigade Altin Kurti**, nderoi të ftuarin me **“Certifikatën e Mirënjohjes”**, në shenjë vlerësimi për kontributin e tij në zhvillimin e këtij aktiviteti akademik.

Rezervistët i bashkohen Forcave të Armatosura

Një forcë aktive dhe rezervë, një standard dhe një mision

Garnizoni “Skënderbej”, 2 tetor 2026 – Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë po konsolidojnë një prej komponentëve të rëndësishëm të kapaciteteve të tyre njerëzore dhe operacionale: rezervën. Në Garnizonin “Skënderbej” u zhvillua ceremonia e integritimit të rezervistëve në Forcat e Armatosura, një aktivitet që shënoi fillimin e një etape të re në përgatitjen, trajnimin dhe angazhimin e këtij komponenti në funksion të mbrojtjes kombëtare.

Ceremonia u zhvillua në prani të drejtuesve të lartë të Forcave të Armatosura, ndër ta shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së, gjenerallejtënant Arben Kingji, zëvendësministri i Mbrojtjes, znj. Pranvera Skana dhe z. Enkelejd Joti, zëvendës shefi i Shtabit të Përgjithshëm, gjeneral brigadë Razi Mehmeti, gjeneralë, komandantë forcash e njëjsh, drejtues të strukturave të Shtabit të Përgjithshëm, si dhe rezervistët që tashmë bëhen pjesë e strukturës së rezervës së Forcave të Armatosura.

Integrimi i rezervistëve përfaqëson një hap të rëndësishëm në drejtim të krijimit të një rezerve të organizuar, të trajnuar dhe të aftë për t’iu përgjigjur nevojave të vendit. Në këtë proces, përgatitja në kohë paqeje, stërvitja e vazhdueshme dhe ndërveprimi me forcën aktive përbëjnë elemente themelore të gatishmërisë operacionale.

Rezerva, kapaciteti i përgatitur në kohë

Në fjalën e tij, shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, gjenerallejtënant Arben Kingji, e vuri theksin te nevoja për një rezervë të përgatitur përpara se të shfaqet nevoja për aktivizimin e saj.

“Rezerva nuk ndërtohet kur fillon kriza. Ajo përgatitet në kohë paqeje, që të jetë gati kur vendi e kërkon”, - u shpreh ai.

Ky parim përcakton edhe qasjen e Forcave të Armatosura ndaj komponentit rezervë: gatishmëria nuk mund të improvizohet në momentin e krizës, por duhet të ndërtohet përmes planifikimit, trajnimit, disiplinës dhe integritimit të vazhdueshëm.

Rezervistët nuk trajtohen si një strukturë e shkëputur nga forca aktive. Përkundrazi, synimi është krijimi i një sistemi ku të dy komponentët funksionojnë mbi të njëjtat standarde, procedura dhe kërkesa profesionale.

Në këtë proces, një rol të rëndësishëm kanë komandantët, instruktorët dhe strukturat mbështetëse, të cilat duhet të garantojnë një sistem të matshëm të integritimit dhe të gatishmërisë.

Nga përgatitja individuale te integrimi në njësi

Rezervistët do të ndjekin një cikël progresiv trajnimi, i cili përfshin përgatitjen individuale dhe të avancuar, stërvitjen kolektive dhe integrimin me njësinë ku janë caktuar.

Ky proces synon që personeli rezervë të mos jetë vetëm i regjistruar në strukturat përkatëse, por të jetë realisht i aftë të përbushë detyrën funksionale dhe të veprojë në mënyrë të koordinuar me personelin aktiv.

Duke iu drejtuar rezervistëve, gjenerallejtënant Kingji vlerësoi njohuritë dhe aftësitë që ata sjellin nga jeta civile, si dhe përvojën ushtarake të një pjese të tyre. Ai nënvizoi rëndësinë që secili rezervist të njohë njësinë ku është caktuar, të zotërojë detyrën funksionale, të shkëmbejë përvojën dhe të stërvitet sipas të njëjtave standarde dhe procedurave që zbatohen nga forca aktive.

Kjo qasje i jep komponentit rezervë një dimension të qartë profesional: **rezervisti duhet të jetë një efektiv i trajnuar, i integruar dhe i gatshëm për të vepruar kur kërkohet.**

Mbi 80 për qind e rezervës synohet të integrohet deri në vitin 2029

Një prej objektivave të përcaktuara në këtë drejtim është trajtimi dhe integrimi i mbi 80 për qind të rezervës deri në vitin 2029.

Objektiivi shkon përtej një treguesi sasior. Ai lidhet me ndërtimin e një kapaciteti real njerëzor, i cili duhet të jetë i organizuar, i trajnuar dhe i aftë të përfshihet në strukturat operacionale të Forcave të Armatosura.

“Vizioni im është i qartë: forca aktive dhe rezerva të funksionojnë si një forcë e vetme, e stërvitur, e integruar dhe e gatshme për mbrojtjen kombëtare dhe detyrimet tona në Aleancë”, - theksoi gjenerallejtënant Kingji.

Ky vizion vendos në qendër të procesit konceptin e **një force të integruar**, ku dallimi ndërmjet komponentit aktiv dhe atij rezervë nuk përbën pengesë për bashkëveprimin operacional. Përkundrazi, të dy komponentët duhet të plotësojnë njëri-tjetrin dhe të jenë të aftë të veprojnë mbi bazën e të njëjtave standarde.

Kuadër ligjor dhe përgjegjësi të përcaktuara

Procesi i integritimit të rezervistëve mbështetet edhe në përmirësimin e paketës ligjore për shërbimin ushtarak rezervist. Kuadri përkatës përcakton aktivizimin, të drejtat dhe detyrimet e rezervistëve, duke garantuar

trajtim të njëjtë me personelin aktiv gjatë periudhës së shërbimit dhe stërvitjes.

Kjo krijon një bazë më të qartë për funksionimin e komponentit rezervë dhe për marrëdhënien e tij me strukturat e Forcave të Armatosura.

Përtej aspektit ligjor dhe organizativ, rezervistët sjellin në FA një kapital të rëndësishëm njerëzor. Përvoja profesionale e fituar në jetën civile, njohuritë teknike, aftësitë menaxheriale dhe eksperiencia e mëparshme ushtarake përbëjnë vlera që mund të shfrytëzohen në funksion të misionit.

Në këtë kuptim, komponenti rezervë nuk përfaqëson vetëm një mekanizëm mobilizimi, por edhe një burim të rëndësishëm ekspertize dhe kapaciteteve për Forcat e Armatosura.

Një kapitull i ri për shërbimin ndaj vendit

Për shumë prej rezervistëve, rikthimi në uniformë është një rikthim te disiplina, përgjegjësi dhe vlerat e shërbimit ushtarak. Për të tjerë, përbën fillimin e një eksperiencie të re, në të cilën gatishmëria për të kontribuar në mbrojtjen e vendit merr një kuptim të ri.

Mesazhi i përcjellë gjatë ceremonisë ishte i qartë: angazhimi në rezervë nuk është një detyrë formale, por një përgjegjësi që kërkon përgatitje të vazhdueshme dhe gatishmëri për t’iu përgjigjur nevojave të vendit.

“Nuk jemi të gatshëm për largim”, ishte një tjetër mesazh i përcjellë gjatë ceremonisë, që shpreh vullnetin për të vijuar angazhimin dhe për të qenë në dispozicion të Forcave të Armatosura kur kërkohet.

Në përmbyllje të fjalës së tij, gjenerallejtënant Arben Kingji iu drejtua personelit aktiv dhe rezervist me një mesazh që përmbledh objektivin e këtij procesi:

“Të stërvitemi së bashku. Të veprojmë së bashku dhe, kur kërkohet, ta realizojmë misionin së bashku. Një forcë. Një standard. Një mision.”

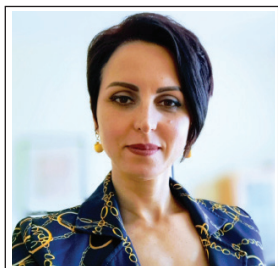
Me këtë filozofi, Garnizoni “Skënderbej” shënoi një tjetër hap në konsolidimin e komponentit rezervë të Forcave të Armatosura.

Integrimi i rezervistëve është një proces që kërkon kohë, përgatitje dhe përgjegjësi institucionale. Por mbi të gjitha kërkon njerëz të gatshëm për të shërbyer.

Rezerva ndërtohet në kohë paqeje, për të garantuar gatishmërinë në kohë nevojë. Pikërisht ky është thelbi i procesit të nisur: një komponent rezervë më i strukturuar, më i trajnuar dhe më i integruar, në funksion të një objektivi të vetëm, forcimin e kapaciteteve të Forcave të Armatosura dhe garantimin e mbrojtjes kombëtare.

KOLEGJI I MBROJTJES DHE SIGURISË NGA OFICERË TË PËRGATITUR, NË LIDERË TË SË ARDHMES

Intervistoi: ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Arsimimi ushtarak, themeli i profesionalizmit dhe i lidershipit të Forcave të Armatosura

Gjeneral brigade Altin KURTI,
Komandant i Kolegjit të
Mbrojtjes dhe Sigurisë

Në një Forcë të Armatosur moderne, profesionalizmi nuk ndërtohet vetëm në terren dhe as nuk fitohet vetëm përmes përvojës së akumuluar në detyrë. Ai është rezultat i një procesi të pandërprerë **arsimimi, trajnimi, formimi profesional dhe zhvillimi të lidershipit**. Pikërisht në këtë proces, Kolegji i Mbrojtjes dhe i Sigurisë, në varësi të Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, zë një vend të rëndësishëm në formimin dhe përgatitjen e brezave të oficerëve.

Nga **Kursi Themelor i Oficerit të Shtabit (KTHOSH)**, te **Kursi i Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm (KKSHP)**, **Kursi i Lartë i Oficerit (KLO)** dhe **Kursi i Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen (KLSM)**, arsimimi ushtarak ndërtohet si një rrugëtim profesional që shoqëron oficerin në etapat e ndryshme të karrierës, duke e përgatitur për përgjegjësi gjithnjë e më të mëdha **komanduese, shtabore dhe strategjike**.

Por arsimimi ushtarak nuk mund të matet vetëm me programet e studimit, kurrikulat, kurset apo certifikatat e përfituara. Në thelb të këtij procesi qëndron një objektiv shumë më i madh: formimi i oficerit që di të marrë vendime, të udhëheqë njerëzit, të përballojë sfidat e kohës dhe të mendojë në funksion të sigurisë dhe mbrojtjes së vendit.

Në një mjedis strategjik që ndryshon me shpejtësi, ku sfidat tradicionale ndërthuren me kërcënimet e reja dhe kërkesat ndaj lidershipit ushtarak bëhen gjithnjë e më komplekse, edhe procesi i edukimit duhet të ecë në hap me kohën.

Çfarë oficeri dhe çfarë lideri kërkon të formojë sot Forca e Armatosur shqiptare? Cilat janë sfidat e arsimimit ushtarak dhe cilat janë drejtimit e zhvillimit të Kolegjit të Mbrojtjes dhe të Sigurisë?

Për këto çështje, për sfidat dhe arritjet e institucionit, si dhe për vizionin mbi formimin e liderëve të së ardhmes, zhvilluam këtë intervistë me **komandantin e Kolegjit të Mbrojtjes dhe të Sigurisë, gjeneral brigade Altin Kurti**.

Gjeneral Brigade Altin Kurti

Komandant i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë

Gjeneral Brigade Altin Kurti ka lindur më 1971, në Shkodër. Karrierën ushtarake e ka nisur në vitin 1993, pas përfundimit të studimeve në Akademinë Ushtarake “Skënderbej”, duke u diplomuar dhe emëruar në detyrën e Nëntogerit. Gjatë karrierës së tij mbi tri dekada në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë, Gjeneral Kurti ka kryer një sërë kursesh dhe kualifikimesh të avancuara profesionale, në funksion të zhvillimit të tij si oficer dhe drejtues ushtarak. Në vitin 2003 përfundoi Kursin Bazë për Oficerët e Shtabit, ndërsa në vitin 2006 Kursin për Vëzhgues Ushtarakë të Kombeve të Bashkuara. Në vitin 2009 përfundoi Kursin e Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm, ndërsa në vitin 2011 Kursin e Menaxhimit të Lartë për Misionet e Integruara në Operacionet e Paqes. Formimin e tij profesional e plotësoi me Kursin e Lartë të Oficerit në vitin 2017 dhe Kursin e Lartë të Mbrojtjes dhe Sigurisë në vitin 2019.

Rrugëtimi i tij në strukturat e Forcave të Armatosura ka nisur në nivelin taktik, si komandant toge, detyrë të cilën e kreu nga viti 1993 deri në vitin 1998. Më pas, gjatë viteve 2002–2004, shërbeu si komandant kompanie. Në vitin 2005 u emërua në Drejtorinë e Personelit të Ministrisë së Mbrojtjes, ku shërbeu si oficer i shtabit deri në vitin 2006. Në vijim, gjatë viteve 2007–2008, drejtoi Seksionin e Arsimit, duke u angazhuar në një nga fushat më të rëndësishme për zhvillimin profesional të personelit ushtarak. Në vitin 2009 u emërua

Oficer Shtabi për Standardizimin e Logjistikës në Shtabin e Përgjithshëm të Forcave të Armatosura. Një vit më pas, mori detyrën e Shefit të Seksionit në Qendrën Operacionale, detyrë të cilën e mbajti deri në vitin 2012. Më pas, vijoi detyrën në Ministrinë e Mbrojtjes si Shef i Sektorit të Arsimit, deri në vitin 2013.

Në periudhën shtator–dhjetor 2017, shërbeu si Drejtor i Kabinetit të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm, ndërsa nga janari deri në shtator 2019 mbajti detyrën e Drejtorit të Inspektimit të Përgjithshëm në Ministrinë e Mbrojtjes. Nga shtatori 2019 deri në korrik 2021, Gjeneral Kurti shërbeu si Komandant i Batalionit të Policisë Ushtarake.

Një tjetër etapë e rëndësishme e karrierës së tij ishte detyra e Atasheut të Mbrojtjes në Kosovë, të cilën e kreu nga korriku 2021 deri në gusht 2024. Në këtë funksion, ai shërbeu gjithashtu si Atashe i Mbrojtjes jo-rezident për Maqedoninë e Veriut dhe Malin e Zi, duke përfaqësuar Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë dhe duke kontribuar në forcimin e bashkëpunimit dypalësh në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë. Pas promovimit në gradën **Gjeneral Brigade**, ai u emërua Zëvendëskomandant i Forcës Tokësore dhe më pas Zëvendësshef i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë.

Që prej nëntorit 2025, Gjeneral Brigade Altin Kurti mban detyrën e **Komandantit të Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë**, një prej institucioneve kryesore të arsimit të lartë profesional ushtarak në vend. Në këtë detyrë, përvoja e tij e gjatë komanduese, shtabore dhe akademike përbën një vlerë të rëndësishme për zhvillimin e arsimit, përgatitjes profesionale dhe formimit të drejtuesve të ardhshëm të Forcave të Armatosura. Për kontributin dhe shërbimin e tij të dalluar, Gjeneral Brigade Kurti është nderuar me një sërë medaljesh dhe vlerësimesh nga Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s në kuadër të Misionit “Resolute Support”, Ministria e Mbrojtjes dhe Shtabi i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë.

Një karrierë e ndërtuar në tre shtylla – komandë, arsimim dhe përvojë ndërkombëtare – e ka sjellë Gjeneral Brigade Altin Kurtin në drejtimin e Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, ku sot kontributi i tij përqendrohet në përgatitjen profesionale të drejtuesve dhe në forcimin e

kulturës së mbrojtjes dhe sigurisë në Forcat e Armatosura.

I nderuar Gjeneral, për ta nisur këtë intervistë, cili është sot misioni kryesor i Kolegjit të Mbrojtjes dhe të Sigurisë dhe çfarë roli zë ai në sistemin e arsimit ushtarak në Forcat e Armatosura?

Përsëritet! Së pari, në emër të të gjithë stafit akademik dhe mbështetës të Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë (KMS) me lejon t’ju falënderoj për vlerësimin që i bëni institucionit tonë dhe idenë e kësaj interviste. Kjo është një mundësi e veçantë për të vënë në pah rëndësinë e arsimit dhe formimit profesional të ushtarakut në përgjithësi dhe, në veçanti, të oficerit të karrierës, i cili përgatitet profesionalisht për të drejtuar strukturat e Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë (FARSH). Për këtë, Kolegji ka një rol të rëndësishëm në përgatitjen e kuadrove të aftë për të përballuar sfidat e sigurisë dhe të mbrojtjes në një mjedis dinamik dhe gjithnjë e më kompleks.

Për t’u kthyer tek pyetja Juaj, KMS, e përmbush misionin e tij, nëpërmjet programeve akademike trajnuese-simuluese, ku arsimon, trajnon dhe kualifikon personelin ushtarak dhe civil, në të gjitha nivelet e drejtim-komandimit të FARSH dhe të institucioneve të tjera të sigurisë kombëtare. Ai formon liderë të lartë ushtarakë dhe civilë, të vendeve të NATO-s dhe atyre partnere, në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë. Qendra e Gjuhëve të Huaja aftëson komunikimin në gjuhë të huaja.

Pra, po të shihet misioni, vërehet që KMS është një institucion ku zhvillohen kurset institucionale profesionale të karrierës për ushtarakët e FARSH, të cilat janë të ndërthurura nëpërmjet një kurrikule të pasur akademike bazuar në praktikat më të mira kombëtare. Nga përvoja e arsimit tonë ushtarak ndër vite aplikohen programe studimore sipas standardeve të NATO-s, programe të cilat përditësohen në vijimësi me situatat dhe ndryshimet aktuale dhe që mbështeten jo vetëm nga ana teorike, por edhe nëpërmjet simulimit (apo le të themi *wargaming*) të stërvitjeve mësimore, programeve ekstra-kurrikulare me vizita studimore të ndryshme brenda dhe jashtë vendit, si dhe aftësimin në gjuhë të huaj dhe familjarizimit me termat operacionale në fushën e mbrojtjes.

Në këtë kuadër KMS ka një rol kyç në formësimin profesional të ushtarakut të karrierës së FARSH, pasi po të shikoni ciklin e jetës së një efektiv nga hyrja e tij nën armë, pra nga jeta civile, ai e fillon arsimimin dhe trajnimin nga Akademia e Forcave të Armatosura (AFA), apo nga Qendra e Arsimit Profesional të Ushtarakut (QAPU), vijon në Shkollat e Trupës së Komandave të Forcave (Tokë, Det, Ajër, etj.) dhe më pas në Kolegjin e Mbrojtjes dhe Sigurisë. Pra jemi institucioni i fundit në majë të piramidës së arsimit ushtarak, ku le të themi, farkëtohen liderët e së ardhmes së FARSH, nëpërmjet aplikimit të metodave dhe parimeve më të përparuara dhe më të përditësuara arsimore, menaxhimit efektiv dhe përdorimit të burimeve intelektuale shkencore dhe materiale.

Çfarë ndryshon nga një kurs te tjetri, nga Kursi Themelor i Oficerit të Shtabit (KTHOSH) deri te Kursi i Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen (KLSM)?

Në vijim për sa citova më sipër, KMS është institucion ku zhvillohen kurset institucionale të karrierës ushtarake dhe kështu kurrikula është e ndryshme dhe e larmishme në varësi të nivelit. Që të jem më i qartë, në KTHOSH arsimohen oficerë me gradë Kapiten, të cilëve me përfundimin e këtij kursi, u lind e drejta për të kandiduar për gradën e radhës, atë të Majorit. Në KKSHP arsimohen oficerë kandidatë

për Nënkolonelë, në KLO arsimohen oficerë kandidatë për Kolonelë dhe në KLSM arsimohen oficerë kandidatë për Gjeneral Brigade. Pra siç shihet janë kurse për karrierën e lidershipit, ku secili ka kurrikul specifike dhe sipas nivelit. Për më tepër, do të doja të vizitoni edhe faqen në uebin e Ministrisë së Mbrojtjes (MM) tek rubrika “Arsimimi në FA; Kurset e karrierës”, e cila është bërë si risi në vitin akademik 2025-2026 dhe që mund të aksesohet për të pasur më shumë njohuri për kurset dhe bibliografinë e tyre.

(https://www.aaf.mil.al/organizimi-i-fa/njesite-mbeshtetese-artikuj/kolegji-i-mbrojtjes-dhe-i-sigurise.html#kurset)

Nënkolonelë në KLO

KTHOSH është pika e parë e rëndësishme e arsimimit në karrierën e oficerit. Çfarë aftësish dhe kompetencash synoni të ndërtoni te një oficer që përfundon këtë kurs?

Ashtu siç e citoni dhe Ju, KTHOSH është pika e parë e rëndësishme e arsimimit të oficerit të karrierës, pasi nëpërmjet gradës ‘major’ synohet të formojmë një oficer që nuk është më vetëm komandant i një nënreparti, por një profesionist i aftë që të mendojë, planifikojë dhe veprojë në nivel shtabi, duke mbështetur komandantin e batalionit dhe duke qenë i gatshëm për sfidat e nivelit të brigadës dhe mjedisin e ndërkombëtar të NATO-s dhe vendeve partnere.

Shtabi i një reparti ose njësie mund të funksionojë përkohësisht edhe pa komandant, por komandanti nuk mund të ushtrojë në mënyrë efektive funksionet e tij pa shtabin.

Komandanti i një batalioni

Sa e rëndësishme është që një oficer, përpara se të marrë përgjegjësi më të mëdha komanduese, të ketë një formim të konsoliduar shtabor dhe njohuri në nivelin e brigadës?

Një formim i konsoliduar shtabi dhe njohuri në nivelin e brigadës nuk është thjesht “i dëshirueshëm”, është kusht, le të themi pothuajse i domosdoshëm për suksesin e qëndrueshëm të një oficeri karriere në përgjegjësi komanduese më të larta. Pa të, rreziku i vendimmarrjes së ngushtë, i mungesës së koordinimit dhe i dështimit në operacione komplekse rritet ndjeshëm, prandaj është shumë i rëndësishëm formimi shtabor, por pa harruar edhe ndërthurjen me formimin në nivel komandimi, pasi kështu lideri është i kompletuar në tërësinë e tij.

Formimi shtabor nuk duhet parë si zëvendësim i përvojës së komandimit. Një oficer mund të ketë njohuri të mira teorike dhe shtabore, por përgjegjësia e komandimit kërkon gjithashtu përvojë praktike në udhëheqjen e njerëzve, marrjen e vendimeve nën presion dhe menaxhimin e burimeve.

Pra, në parim, kombinimi përvojë komanduese + përvojë shtabore + njohuri të nivelit të brigadës, krijon një bazë shumë më të plotë për marrjen e përgjegjësive të mëdha. Rëndësia konkrete e secilit element varet nga struktura ushtarake, detyra dhe niveli i komandës.

KKSHP përgatit oficerët për detyra në nivele më të larta komanduese dhe shtabore. Cilat janë sfidat kryesore të këtij niveli të arsimimit?

KKSHP ka si qëllim përgatitjen e oficerëve të karrierës për të kryer detyra në nivel taktik në një mjedis operacional të përbashkët, ndërkombëtar dhe multi-institucional. Ai zgjat një vit të plotë akademik, ka 60 kredite dhe është i përbërë nga tre fusha studimi: Operacionet Ushtarake; Strategji dhe Histori Ushtarake dhe Udhëheqje Ushtarake. Duke parë kurrikulën, në këtë kurs pesha kryesore e moduleve është fokusi më i lartë tek fusha e Operacioneve Ushtarake dhe siç e citova më sipër, ndërkohë që KTHOSH përgatit kryesisht oficerë në nivel shtabi (kryesisht batalioni), ky kurs është gjeneza e formimit të liderit në ndërthurje të nivelit të shtabit me atë të komandimit dhe mendoj që sfidat kryesore mbeten farkëtimi i një oficeri sa më të përgatitur në të dy nivelet, që të jetë i aftë të operojë në një mjedis operacional kombëtar dhe ndërkombëtar kompleks dhe gjithnjë e më të pasigurt.

Komandanti i një batalioni

Kursi i Lartë i Oficerit përfaqëson një tjetër shkallë në formimin e oficerit të karrierës. Çfarë kërkohet nga një nënkolonel që synon të përgatitet për përgjegjësi në nivel operativo-strategjik?

KLO zgjat një vit të plotë akademik, ka 60 kredite dhe ka si qëllim përgatitjen e oficerëve të karrierës për të kryer detyra në nivel operativo-strategjik. Ai është i përbërë nga tre fusha studimi: Operacionet Ushtarake; Strategji dhe Histori Ushtarake; Udhëheqje Ushtarake.

Në krahasim me kurset KTHOSH dhe KKSHP, ku fokusi më i madh është tek përgatitja ushtarake, në KLO pesha më e madhe e arsimimit bie në fushën e Strategjisë dhe Udhëheqjes Ushtarake, me qëllim synimin e formësimit profesional të oficerit në nivel gjitharmësh (*joint*), për të qenë

lider i kompletuar dhe i aftë të punojë dhe komandojë në mjedis kombëtar dhe ndërkombëtar, në nivel Shtabi Force apo Shtabi të Përgjithshëm (SHPFA).

Ndërkohë, më lejoni t’ju them që në mbështetje të direktivës së Ministrit të Mbrojtjes dhe vizionit të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, në kuadër të nismës për krijimin e një institucioni rajonal të arsimimit dhe kualifikimit ushtarak, në KLO realizohen dy module në gjuhën angleze që janë: 1-Procesi i Planizimit Operacional (nëpërmjet COPD) dhe 2-Zhvillimi i Forcës, me qëllim që në të ardhmen ky kurs të shndërrohet në rajonal.

Komandanti i një batalioni

Si ndryshon mënyra e të menduarit të një oficeri ndërsa ai kalon nga përgjegjësitë taktike drejt nivelit operacional dhe strategjik?

Kalimi i një oficeri nga përgjegjësitë taktike drejt atyre operacionale dhe strategjike përfaqëson një nga transformimet më sfiduese intelektuale dhe profesionale në karrierën ushtarake. Ky tranzicion kërkon një ndryshim rrënjësor nga fokusi tek veprimi i menjëhershëm dhe detajet drejt perspektivës afatgjatë dhe kompleksitetit të gjerë.

Ndërsa oficeri në nivel taktik është mjeshtër i ekzekutimit dhe mjeteve, oficeri në nivel strategjik bëhet arkitekt i qëllimit dhe vizionit. Ky tranzicion kërkon kalimin nga një mendësi “inxhinierike” (si funksionon pjesa) në një mendësi “filozofike dhe sistemore” (si lidhet gjithçka me fatin e komb-shtetit).

Komandanti i një batalioni

Kursi i Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen (KLSM) është niveli më i lartë në piramidën e arsimimit ushtarak. Cili është profili i drejtuesit që synon të formojë ky kurs?

Po, KLSM është kursi më i lartë në piramidën e arsimit ushtarak në FARSH. Ai e ka zanafillën e vet që prej vitit 1995, por me mbështetjen e posaçme nga “Qendra Evropiane për Studimet e Sigurisë *George C. Marshall*”, në *Garmisch* të Gjermanisë, me qëllim përafrimin me standardet e NATO-s, në vitin 2007 u ideua krijimi dhe funksionimi i KLSM-së në standardin aktual, i cili është tërësisht në gjuhën angleze, duke e kthyer këtë kurs në “*domain-in*” e Shqipërisë për vendet e rajonit dhe më gjerë, si një investues dhe kontribuues real për të formatuar një mjedis sigurie të qëndrueshëm për të ardhmen. Ndërkohë, që prej datës 1 nëntor 2012, KLSM-ja ka fituar statusin “Kurs i Listuar i NATO-s” (*NATO Listed Course*).

Ky kurs ka lektorë VIP të nivelit strategjik vendas si Ambasadorë, Diplomatë të akredituar në vendin tonë, etj., por edhe të huaj të ardhur nga institucione të shquara si: nga Qendra Marshall në Gjermani, Kolegji Baltik i Mbrojtjes në Estoni, Kolegji i Mbrojtjes i NATO-s në Romë, Komiteti Ushtarak i Bashkimit Evropian (BE), Qendra të ndryshme Ekselence të NATO-s, Universiteti i Bashkëpunimit në fushën e Sigurisë dhe Mbrojtjes në Washington D.C të Shteteve të Bashkuara të Amerikës (SHBA), Instituti për Studime Globale në Romë Itali, Universiteti i Administrimit Publik në Këln të Gjermanisë, MM e FS-Kosovë (FSK), etj., duke bërë kështu që ky kurs të formojë dhe aftësojë ushtarakët dhe civilët e niveleve strategjike në Ministrinë e Mbrojtjes, Forcat e Armatosura dhe institucionet e tjera të sigurisë së vendit dhe atyre analoge të vendeve të tjera, me njohuri të larta për mjedisin global dhe sfidat rajonale të sigurisë, qendrat e gravitetit të NATO-s, lidershipi dhe komunikimi strategjik.

Komandanti i një batalioni

KLSM përfshin jo vetëm ushtarakë, por edhe përfaqësues civilë të institucioneve të sigurisë. Sa e rëndësishme është kjo ndërveprueshmëri civile-ushtarake në përballimin e sfidave të sigurisë?

Në këtë kurs marrin pjesë ushtarakë të lartë të vendit tonë, të vendeve aleate dhe atyre partnere, si dhe përfaqësues civilë të institucioneve të sigurisë të Shqipërisë. Nga viti në vit ka pasur risi të përfaqësimit nga aleatë dhe partnerë, duke filluar nga shtete si Kosova, Italia, Turqia, Greqia, Gjeorgjia, etj., që na nderojnë me përfaqësues pothuajse çdo vit dhe deri tek përfaqësues nga vende si Gjermania, Maqedonia e Veriut, Hungaria, Bullgaria, Mali i Zi, Kroacia, Azerbajxhani, etj., si dhe pa harruar që në KLSM-në e kaluar të këtij viti kishim për herë të parë përfaqësues edhe nga Polonia dhe Jordania.

Duke parë këtë nivel përfaqësimi nga shtete të ndryshme, duke shtuar edhe përfaqësuesit civilë, del në pah se ndërveprueshmëria ndërinstitucionale dhe me aleatët, është shumë e rëndësishme në përballimin e sfidave të sigurisë, ku në ditët e sotme jetojmë në një mjedis gjithmonë e më kompleks, të pasigurt dhe të paparashikueshëm.

Komandanti i një batalioni

Kursi i Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen zhvillohet në gjuhën angleze. Çfarë rëndësie ka kjo për përgatitjen e drejtuesve shqiptarë në një mjedis gjithnjë e më të integruar me NATO-n dhe partnerët ndërkombëtarë?

Operimi në një mjedis global si vend anëtar i NATO-s, si

dhe me aspiratën e të qenit anëtar i BE-së, bën që arsimimi i efektivave tanë të jetë gjithnjë e më shumë interaktiv dhe gjithëpërfshirës me aktorë vendas dhe të huaj. Kjo sjell edhe shtimin e vëmendjes në rritjen profesionale në gjuhë të huaj, kryesisht në gjuhën angleze, për të cilën stafi pedagogjik i Qendrës së Gjuhëve të Huaja (gjej rastin t’i falënderoj) ka punuar në vijimësi me devotshmëri dhe profesionalizëm, si dhe ka përditësuar metodikat e mësimdhënies për kursantët, me qëllim arritjen e objektivave të pasjes së një arsimimi sa më profesionist dhe interaktiv me vendet aleate dhe partnere.

Për rrjedhojë përgatitja në gjuhën angleze të drejtuesve shqiptarë prej vitesh ka pasur një rëndësi të veçantë dhe do të vijojë ta ketë edhe më shumë, tanimë, që jo vetëm të ketë njohuri të gjuhës, por ka ardhur koha që të jetë edhe profesionist në terminologjinë ushtarake në gjuhë të huaj, me synimin që krahas gjuhës angleze kjo qasje të vijojë edhe në gjuhë të tjera (si Frëngjisht, Gjermanisht, Turqisht, Italisht, Greqisht), në mbështetje të ngushtë me aleatët tanë si SHBA-të, Mbretëria e Bashkuar (MB), Turqia, etj., ku gjej rastin t’i falënderoj për asistencën e tyre të dhënë ndër vite për Qendrën e Gjuhëve të Huaja.

Komandanti i një batalioni

Programet e Kolegjit synojnë të jenë në përputhje me standardet dhe praktikat e institucioneve homologe të vendeve partnere. Si realizohet kjo përshtatje në praktikë?

Le të themi se përshtatja nuk është deklarative. Në këtë kuadër, me qëllim përshtatjen në praktikë, krahas teorisë, me kursantët zhvillohen edhe vizita studimore, në mënyrë që ata të njihen nga afër dhe sa më mirë me institucionet e sigurisë dhe mbrojtjes kombëtare dhe ndërkombëtare dhe punën e tyre, ku vitet e fundit janë aplikuar vizita të ndryshme në Parlament, Presidencë, Komandën e NATO-s (JFC) në Napoli, institucionet e NATO-s në Bruksel, Romë, Kosovë, në Mbretërinë e Bashkuar, ku në mars të këtij viti në Akademinë e Mbrojtjes së MB, me kursantët e KLO-së, për herë të parë u zhvillua procesi i planëzimit operacional me kursantët e KLO-së të Anglisë, etj.

Ndërkohë më lejoni t’ju them që KMS-ja ka vijuar punën për të eksploruar mundësitë e bashkëpunimit dhe të anëtarësimit në rrjetin e Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë së Bashkimit Evropian (ESDC), angazhimin dypalësh me vende aleate dhe partnere, si dhe angazhimin në Iniciativën e Mbrojtjes DECI (me vende si Italia, Hungaria, Kroacia, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Austria dhe Sllovenia) mbi bashkëpunimin në fushën e arsimit të lartë dhe kërkimit shkencor, duke bërë kështu një kuadër të rëndësishëm rajonal që mbështet drejtpërdrejt ambicien e institucionit tonë për të qenë në përputhje me standardet e institucioneve homologe dhe për të thelluar bashkëpunimin me vendet aleate dhe partnere.

Komandanti i një batalioni

Kolegji ka pasur edhe pjesëmarrës nga vendet e rajonit, NATO-s dhe Partneritetit për Paqe. Çfarë vlere i sjell Kolegjit kjo përvojë ndërkombëtare?

Pa dyshim që sjell një vlerë të shtuar. Suksesi i sigurisë sonë kolektive mbështetet gjithnjë e më shumë te bashkëpunimi me aleatët dhe partnerët tanë. Dija dhe përvoja nuk kanë fund dhe përbën një kapital të çmuar profesional, i cili duhet ruajtur dhe zhvilluar gjatë gjithë jetës së ushtarakut.

Komandanti i një batalioni

Sa ndikojnë diskutimet, eksperiencat dhe këndvështrimet e oficerëve të huaj në pasurimin e procesit mësimor të kursantëve shqiptarë?

Në vijim të përgjigjes së mëparshme, çdo diskutim, përvojë dhe qasje ndryshe e ushtarakëve të huaj ndikojnë shumë në procesin mësimor tonin, pasi pavarësisht dokumenteve standarde të NATO-s (pra STANAG-ët e ratifikuar), apo marrëveshjet e ndryshme dypalëshe, ku mund të flitet gjuhë e njëjtë, secili shtet e përshtat arsimimin dhe formimin e efektivave të tij në varësi të traditave, terrenit, ligjeve etj., të vendit respektiv. Prandaj kjo larmishmëri ndikon në secilin prej kursantëve për të mësuar gjëra të reja...

Komandanti i një batalioni

Në kushtet e ndryshimit të vazhdueshëm të mjedisit të sigurisë, sa shpesh duhet të përshtaten kurrikulat e arsimimit ushtarak?

Ne bazohemi te përvoja e arsimit tonë ushtarak të pasur ndër vite dhe aplikimi i programeve studimore sipas standardeve të NATO-s, programe të cilat përditësohen në vijimësi me situatat dhe ndryshimet aktuale dhe që mbështeten nga mësimet e nxjerra të çdo fund viti akademik dhe bazuar në politikat e arsimimit në FARSH, kjo sipas nevojave dhe përshtatjes së sfidave që vijnë në fushën e Sigurisë dhe Mbrojtjes.

P.sh. në ditët e sotme Inteligjenca Artificiale (IA) ka marrë një zhvillim galopant dhe ndryshimet nuk janë më si dikur që donin vite për përshtatje dhe implementim të një vizioni, apo arme të caktuar. Tani në këtë fushë zhvillimet janë aq të shpeshta sa që përshtatja duhet bërë në kohë reale, pasi pas pak kohe mund të ketë dalë version i ri i një AI-je të caktuar. Ndërkohë që në fushën e luftës konveccionale apo parimet themelore të Mësymjes dhe Mbrojtjes, nuk kanë nevojë të rishikimit të shpeshtë të kurrikulave.

Kësisoj në përgjigje të pyetjes Suaj, gjithçka diktohet nga situatat, rrethanat, vlerësimi i mësimëve të nxjerra, etj., për përshtatje të shpeshtë ose jo të kurrikulave.

Cilat janë sot temat dhe sfidat e reja të sigurisë që kërkojnë më shumë vëmendje në programet e Kolegjit?

Së pari, do të thosha që sfida e vërtetë e Kolegjit është edukimi dhe formimi i lidershipit të ardhshëm, pasi nuk është një detyrë e lehtë, sidomos në ditët e sotme në një mjedis kompleks dhe shumë të paparashikueshëm.

Për sa i përket temave dhe sfidave të reja të sigurisë që mund të kërkojnë më shumë vëmendje në kurrikulën e KMS-së, do të thosha ka disa, duke përfshirë IA (inteligjencën artificiale), zhvillimi i Luftës Hibride, etj., por më shumë do të theksoja zhvillimin e programit të Luftës Konjitive (*Cognitive Warfare*) dhe ndikimin e saj në proceset e analizës dhe vendimmarrjes. Kjo është një fushë që kërkon vëmendje të veçantë, sepse lufta moderne nuk zhvillohet vetëm në Tokë, Det, Ajër, apo në Hapësirën Kibernetike. Ajo zhvillohet gjithnjë e më shumë në hapësirën e mendjes njerëzore. Për këtë arsye, lidershipi i së ardhmes duhet të jetë në gjendje të dallojë faktin nga manipulimi, informacionin nga dezinformimi dhe emocionin nga analiza. Në këtë drejtim, nga stafi akademik i Kolegjit, është punuar dhe shtuar një modul i ri specifikisht për Luftën Konjitive, si një risi për institucionin tonë.

Teknologjia, lufta hibride, kërcënimet kibernetike, informacioni dhe përdorimi i inteligjencës artificiale po ndryshojnë mënyrën e konceptimit të operacioneve. Si po reflektohen këto zhvillime në procesin akademik të Kolegjit?

Të gjitha këto zhvillime po reflektohen me rigozitet dhe përkushtim maksimal nga stafi pedagogjik i KMS-së. Për këtë kemi rishikuar dhe harmonizuar kurrikulën në mënyrë që kursantët të marrin dijet e duhura për të gjitha këto fusha që ju përmendët. Gjithashtu aspirojmë që të kemi një IA për Kolegjin, të cilën mund ta përdorim si asistencë arsimore si për ndalimin e plagjiaturës, apo për procesin e planëzimit operacional. Për këtë kemi kërkuar asistencën nga Drejtoria e Ndërlidhjes në SHPFA dhe po vijnë bashkëpunimin në mënyrë që në një të ardhme të afërt të kemi këtë si risi.

Ndërkohë me Komandën Kibernetike dhe Ndërlidhjes (KKN) po vijon puna për të pasur një platformë apo sistem të menaxhimit të informacionit të kurseve *online*, ku falë teknologjisë pedagogët dhe kursantët të kenë komunikim interaktiv në çdo kohë. Shpresojmë që këtë risi ta kemi brenda këtij muaji, sapo të mbarojë faza testuese dhe popullimi me të dhëna të sistemit.

Përtej njohurive ushtarake, sa rëndësi i kushtohet zhvillimit të aftësive drejtuese, mendimit kritik, analizës dhe marrjes së vendimeve në kushte komplekse?

Personalisht mendoj që KMS është tashmë një institucion i konsoliduar në sistemin e arsimit profesional ushtarak, ku falë mbështetjes së MM dhe të SHPFA, ka krijuar një strukturë dhe një mjedis akademik të kompletuar, duke qenë jo vetëm një hapësirë ku transmetohet dija ushtarake, por një vatër ku farkëtohen lidershipi, mendimi kritik, karakteri dhe përkushtimi ndaj detyrës dhe Atdheut.

Kurrikula dhe stafi pedagogjik nuk mbështeten vetëm në doktrinën dhe përvojat bashkëkohore të NATO-s, por edhe në trashëgiminë historike e strategjike të kombit tonë, si dhe në mendimin strategjik, filozofik dhe psikologjik.

Çfarë roli luan përvoja praktike e instruktorëve dhe pedagogëve në formimin e kursantëve dhe si ndërthurret ajo me përmbajtjen akademike të programeve?

Do të thosha që pedagogët e KMS-së janë vlera më e çmuar e FARSH-it, pasi ata ndër vite kanë formësuar dhe kanë nxjerrë liderë që kanë udhëhequr dhe udhëheqin në detyra brenda dhe jashtë vendit. Kësisoj përvoja e tyre është e paçmuar për ne, pasi janë vijimësia e praktikave më të mira të arsimit tonë ushtarak ndër vite, duke i gërshetuar ato me programet e reja studimore sipas standardeve të NATO-s, apo sipas nevojave dhe situatave që diktohen nga mjedisi i sigurisë dhe mbrojtjes. Pra, përvoja praktike e pedagogëve luan një rol shumë të

rëndësishëm në formimin e kursantëve, sepse e lidh njohurinë teorike me situatat reale të profesionit. Ajo i ndihmon kursantët të kuptojnë jo vetëm çfarë duhet të mësojnë, por edhe si dhe kur ta zbatojnë atë në praktikë. Dhe pikërisht këtu kursantët duhet të mos mësojnë vetëm përgjigjet, por të mësojnë të bëjnë pyetjet e duhura, sepse situatat që do të përballojnë në karrierën e tyre nuk do të vijnë gjithmonë me një përgjigje të gatshme.

Një nga ambiciet e Kolegjit është që, në bashkëpunim me Fakultetin e Mbrojtjes dhe Sigurisë, kurset e karrierës të mundësojnë edhe marrjen e diplomave të nivelit “Master Profesional” apo “Master Shkencor”. Çfarë do të sillte kjo për arsimimin ushtarak shqiptar?

Kjo është një ambicie që besoj se do të marrë formë së shpejti, gjë e cila do të sillte rritjen e nivelit profesional të oficerit si nga ana e formimit ushtarak, ashtu edhe nga ana e formimit profesional civil. Në thelb, kjo do ta zhvendoste arsimin ushtarak nga një model ku kurset përgatitin kryesisht individin për detyrën e radhës, drejt një modeli ku çdo fazë e karrierës kontribuon edhe në formimin akademik dhe profesional afatgjatë të ushtarakut.

Gjithashtu, një element shumë i rëndësishëm do të ishte që, diplomat të mos ishin thjesht një formalitet mbi kurset ekzistuese, por bazuar në programet që duhet të kenë standarde të plota akademike, akreditim, pedagogji dhe kërkim shkencor, do të bënte të mundur që diploma e fituar të ketë vlerë reale si brenda ashtu edhe jashtë strukturave ushtarake.

Sa e rëndësishme do të ishte që arsimimi ushtarak të lidhej më ngushtë me kërkimin shkencor dhe me sistemin kombëtar të arsimit të lartë?

Do të thosha që lidhja më e ngushtë e arsimimit ushtarak me kërkimin shkencor dhe me sistemin kombëtar të arsimit të lartë nuk është më një “shtesë e dëshirueshme”, por një kusht për modernizimin e qëndrueshëm të arsimit të FARSH dhe për ngritjen e kapaciteteve intelektuale të vendit në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë. Në këtë kuadër, stafi pedagogjik i KMS-së ka punuar në vijimësi për këtë qëllim, të cilët kanë dërguar edhe shkrime të ndryshme për botim në **“Revistën Ushtarake”** që botohet nga Instituti i Kërkimit Shkencor Ushtarak (IKSHU).

Ndërkohë me këtë rast më lejoni që të falënderoj të gjithë stafin akademik dhe atë mbështetës për punën e tyre të pa lodhur, pasi këtë vit kemi botuar për herë të parë edhe revistën tonë të Kolegjit, e cila përmbledh pak histori të institucionit, aktivitetet e kryera përgjatë vitit akademik 2025-2026, si dhe shkrime nga pedagogët tanë.

Si e shihni të ardhmen e Kolegjit në raport me nevojat e reja të Forcave të Armatosura dhe objektivat e Shqipërisë si vend anëtar i NATO-s?

Në të ardhmen, Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë nuk duhet të mbetet thjesht një institucion që zhvillon kurse karriere.

Ai duhet të bëhet:

- Qendra e formimit të elitës ushtarake e civile të sigurisë kombëtare,
 - Ura midis FARSH, NATO-s dhe BE-së,
 - Kontribuues aktiv në mendimin strategjik të vendit.
- Vetëm kështu ai do t'i shërbejë me të vërtetë nevojave të reja të Forcave të Armatosura dhe ambicieve të Shqipërisë si vend i NATO-s dhe si vend kandidat për në Bashkimin European.
- Ky është drejtimi që unë shoh si të nevojshëm dhe të mundshëm.

Çfarë do të dëshironit të merrte me vete një kursant nga Kolegji, përtej certifikatës apo gradës që mund të pasojë përfundimin e kursit?

Certifikimi vërteton që ka kaluar një program. Grada tregon që ka plotësuar një kriter.

Por ajo që mbetet me të vërtetë është ndryshimi i brendshëm: sa më i pjekur, sa më i përgjegjshëm dhe sa më i gatshëm është bërë për të mbajtur mbi supe peshën e komandimit. Kjo është ajo që unë do të doja të merrte me vete çdo kursant që del nga dyert e Kolegjit.

Dhe në fund, Gjeneral, cili është mesazhi juaj për oficerët që sot ndodhen në rrugëtimin e tyre profesional dhe për ata që nesër do të marrin përgjegjësinë për drejtimin e Forcave të Armatosura?

Kësaj pyetje më lejoni t'i përgjigjem së pari që, institucionet arsimore ushtarake të FARSH-së në përgjithësi dhe KMS-së në veçanti, të vijnë me përballimin e sfidës së vazhdueshme të edukimit dhe kualifikimit të të gjithë personelit të FARSH-së në përputhje dhe përshtatje të programeve dhe kurrikulave bashkëkohore të Aleancës dhe vendeve partnere, pa harruar ndërthurjen me përvojën e arsimit tonë ushtarak ndër vite, me qëllim realizimin e misionit për formësimin e udhëheqësve ushtarakë, të cilët në të ardhmen mund të kenë në dorë fatin e vendit.

Së dyti, arsimimi ushtarak nuk mbaron me një kurs. Ai vazhdon sa herë që një oficer merr përgjegjësi më të madhe, prandaj para se ushtaraku të komandojë, duhet të mësojë të shërbejë në shtab. Para se të vendosë, duhet të mësojë të kuptojë nivelin më të lartë dhe para se të kërkojë respekt, të tregojë karakter. Grada të jep autoritet, por karakteri të jep besueshmëri. Siç na kujton *Ajzenauer*: *“Cilësia më e lartë e udhëheqjes është integriteti”*, prandaj, le të jetë ky parim busulla e çdo lideri në çdo detyrë (të çfarëdo niveli), në çdo vendimmarrje dhe në çdo mision. Në çdo detyrë që do të merret përsipër, të mbahet me vete fryma e profesionalizmit, integritetit dhe përgjegjshmërisë që na karakterizon si ushtarakë të përgatitur për sfidat e së ardhmes, duke udhëhequr gjithmonë me moton tonë të përhershme: “Detyra, Nderi, Atdheu”. Forcat e Armatosura nuk kanë nevojë vetëm për oficerë të aftë. Ato kanë nevojë për oficerë të denjë dhe e ardhmja e tyre do të jetë aq e fortë, sa e fortë do të jetë ndërgjegjja e tyre sot.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Një muaj që na kërkon të flasim më shumë, të kujdesemi më shumë dhe të mos e lëmë asnjë grua vetëm përballë sëmundjes.

Jo të gjitha betejat zhvillohen në fushën e stërvitjes, në misionë, në terren, në det apo në ajër në emër të së cilave kërkohet profesionalizëm dhe disiplinë, por ka beteja që kërkojnë guxim. Dhe kjo është beteja për jetën.

Dhe në këtë betejë, çdo ditë, mijëra gra përballen me një nga sëmundjet më të rënda të kohës sonë: kancerin e gjirit.

Tetori Rozë nuk është thjesht një muaj i shënuar në kalendar. Nuk është vetëm një fjongo rozë, një slogan apo një fushatë ndërgjegjësimi. Është një kujtesë e fuqishme se pas çdo statistike fshihet një jetë njerëzore, një familje, një nënë, një bijë, një motër, një bashkëshorte, një kolege.

Dhe është një thirrje për të gjithë ne:

Të mos heshtim.

Të mos vonohemi.

Të mos e lëmë gruan vetëm.

Sepse pas çdo numri është një grua.

Në botë, kanceri i gjirit vazhdon të jetë një nga sfidat më të mëdha shëndetësore për gratë. Shifrat janë të mëdha, por ajo që duhet të na shqetësojë nuk është vetëm madhësia e tyre. Është fakti se çdo numër përfaqëson një histori njerëzore.

Një grua që një mëngjes dëgjon fjalën që askush nuk dëshiron ta dëgjojë: **“diagnozë”**.

Në atë çast, gjithçka ndryshon. Ndryshojnë planet. Ndryshon rutina. Ndryshon mënyra se si ajo e sheh të nesërmen. Fillojnë pyetjet, frika, pasiguria.

Por pikërisht në atë moment shfaqet edhe një e vërtetë tjetër: **Gruaja nuk duhet të përballët vetëm.**

Ajo ka nevojë për mjekun që i jep përgjigje, për familjen që i jep forcë, për shoqërinë që nuk e braktis dhe për institucionet që i garantojnë kujdesin dhe trajtimin që meriton.

Kjo është arsyeja pse Tetori Rozë duhet të jetë më shumë se ndërgjegjësim.

Duhet të jetë angazhim.

Nga fjongoja rozë te përgjegjësia reale

Në tetor, shumë institucione vendosin fjongon rozë. Është një simbol i bukur.

Por fjongoja nuk mjafton. Nëse duam që Tetori Rozë të ketë kuptim, ai duhet të shndërrohet në veprim.

Duhet të shndërrohet në kontrollë. Në diagnostikim të hershëm. Në akses më të mirë te shërbimet shëndetësore. Në trajtim cilësor. Në mbështetje psikologjike. Në rehabilitim. Në mbështetje sociale dhe ekonomike. Në politika që e vendosin gruan dhe shëndetin e saj në qendër. Sepse një grua që përballët me kancerin e gjirit nuk lufton vetëm me sëmundjen.

Shpesh ajo lufton edhe me mungesën e informacionit, me frikën, me kostot, me lodhjen psikologjike, me pasigurinë për të ardhmen dhe me pyetjen se çfarë do të ndodhë me familjen, punën dhe jetën e saj.

Prandaj autoritetet kanë një përgjegjësi që nuk mund të delegohet.

Të sigurojnë që çdo grua të ketë mundësi reale për të kontrolluar, diagnostikuar dhe trajtuar sëmundjen. Jo vetëm në qendrat e mëdha. Jo vetëm për ato që kanë mundësi. Por për çdo grua. Në qytet dhe në fshat. Në moshë të re apo më të madhe. Në sektorin civil apo në uniformë. **Sepse shëndeti nuk duhet të jetë privilegj.**

Shëndeti është e drejtë.

Shqipëria ka nevojë për më shumë se një muaj ndërgjegjësimi

Në Shqipëri, mesazhi i Tetorit Rozë vjen me një realitet që kërkon vëmendje të vazhdueshme.

Qindra gra diagnostikohen çdo vit me kancer gjiri. Pas çdo diagnoze është një familje që përballët me pasiguri dhe ankth. Kjo është arsyeja pse politika shëndetësore nuk mund të mjaftohet me fushata periodike.

Duhet të investohet në parandalim. Duhet të forcohet depistimi. Duhet të shkurtohen rrugët nga dyshimi te diagnoza. Duhet të sigurohet trajtim në kohë. Duhet të fuqizohet mbështetja psikologjike.

Dhe duhet të ndërtohet një sistem ku gruaja të mos ndihet e humbur pasi dëgjon diagnozën.

Diagnoza nuk duhet të jetë fillimi i vetmisë.

Duhet të jetë fillimi i një rruge ku sistemi shëndetësor, familja, komuniteti dhe institucionet ecin së bashku me të.

Për gruan që lufton në heshtje

Ndoshta, ndërsa lexojmë këtë editorial, diku është një grua që sapo ka marrë një përgjigje të vështirë nga mjeku. Ndoshta është një nënë që nuk ka gjetur ende forcën t’ua tregojë fëmijëve. Ndoshta është një vajzë që pret rezultatin e një analize.

Ndoshta është një grua në uniformë që nesër do të veshë uniformën, do të dalë në detyrë dhe do të vazhdojë të buzëqeshë, edhe pse brenda saj ka një betejë të madhe.

Për të gjitha ato gra duhet të flasim.

Jo me mëshirë.

Por me respekt.

Jo me frikë.

Por me shpresë.

Jo duke i parë si të dobëta.

Por duke njohur forcën e tyre.

Sepse ka gra që edhe kur jeta i vendos përballë një sfide të

NJË GRUA, NJË JETË, NJË BETEJË
QË NA PËRKET TË GJITHËVE
Tetori Rozë, një thirrje për
ndërgjegjësim, solidaritet dhe
përgjegjësi institucionale

jashtëzakonshme, zgjedhin të vazhdojnë. Dhe kjo është një nga format më të mëdha të guximit.

Një mesazh për autoritetet: Mos e lini gruan vetëm!

Tetori Rozë duhet të jetë edhe një apel i drejtpërdrejtë për institucionet.

Bëni më shumë

Më shumë depistim. Më shumë informim. Më shumë akses. Më shumë mbështetje. Më shumë shërbime të specializuara. Më shumë kujdes për shëndetin mendor të pacienteve. Më shumë mbështetje për familjet. Më shumë politika që e ndihmojnë gruan të ruajë dinjitetin dhe vendin e saj në shoqëri edhe gjatë dhe pas trajtimit.

Dhe për institucionet e sigurisë dhe mbrojtjes, mesazhi duhet të jetë po aq i qartë: **Kujdesi për gruan në uniformë është pjesë e kujdesit për Forcat e Armatosura.**

Një forcë e armatosur moderne nuk matet vetëm me numrin e mjeteve, teknologjisë apo kapaciteteve të saj. Ajo matet edhe me mënyrën se si kujdeset për njerëzit që e përbëjnë.

Një ushtarake e mbështetur është një vlerë për institucionin. Një grua që ka akses në kujdes shëndetësor është një grua që mund të vazhdojë të kontribuojë. Një institucion që mbron dinjitetin e pjesëtarëve të tij është një institucion më i fortë.

Mos prit që trupi të të thërrasë me zë të lartë

Ndonjëherë ne kujdesemi për gjithçka tjetër dhe harrojmë veten.

Për familjen.

Për fëmijët.

Për punën.

Për detyrën.

Për të tjerët.

Dhe kontrollin e vetes e lëmë për më vonë.

Por **“më vonë”** nuk duhet të jetë përgjigja kur bëhet fjalë për shëndetin.

Mesazhi i Tetorit Rozë është i thjeshtë: **Mos e shtyj kontrollin.**

Mos e injoro një ndryshim.

Mos ki frikë të pyesësh.

Mos e fsheh shqetësimin.

Mos e mendo kujdesin për veten si luks.

Dhe mbi të gjitha, mos beso se duhet ta përballosh vetëm.

Tetori Rozë duhet të jetojë gjatë gjithë vitit

Më 1 nëntor fjongoja rozë mund të mos jetë më në jakën e uniformës.

Por mesazhi i saj nuk duhet të zhduket. Ai duhet të mbetet në ndërgjegjen tonë. Në familjet tona. Në institucionet tona. Në politikat tona. Në mënyrën se si flasim për shëndetin e grave. Sepse kanceri i gjirit nuk njih kalendar.

Nuk pret tetorin. Nuk pyet nëse gruaja është në punë apo në shtëpi. Nuk pyet nëse ajo është civile apo ushtarake. Prandaj as kujdesi nuk duhet të njohë kalendar.

Për çdo grua. Për jetën.

Sot, kur flasim për Tetorin Rozë, le të mos flasim vetëm për sëmundjen.

Le të flasim për jetën. Për të drejtën e një gruaje për të jetuar. Për të drejtën e saj për të marrë trajtim në kohë. Për të drejtën për të mos u diskriminuar. Për të drejtën për të vazhduar punën dhe jetën me dinjitet. Për të drejtën për të pasur pranë vetes një sistem që nuk e braktis në momentin më të vështirë.

Dhe le të flasim për gruan në uniformë.

Për atë që shërben.

Për atë që udhëheq.

Për atë që mbron.

Për atë që përfaqëson.

Për atë që çdo ditë dëshmon se gruaja mund të jetë njëkohësisht profesioniste, ushtarake, nënë, bijë, bashkëshorte, motër dhe qytetare aktive.

Dhe ky është mesazhi që duhet të mbetet pas Tetorit Rozë: **Një grua që lufton me kancerin e gjirit nuk duhet të luftojë edhe kundër indiferencës.**

Ajo duhet të ketë pranë familjen.

Mjekun.

Institucionin.

Shtetin.

Shoqërinë.

Ne.

Sepse kur një grua lufton për jetën, **të gjithë kemi një detyrë: të jemi pranë saj.**

Për çdo grua.

Për gruan në uniformë.

Për nënën.

Për vajzën.

Për motrën.

Për jetën.

Sepse mbrojtja e jetës është misioni më i madh.

KOLONEL (R) HYSNI GJERGJI
Agjencia e Industrisë së Mbrojtjes

Duke përdorur metaforën e ish-drejtorit të CIA-s James Woolsey, se “*dragonjtë janë rikthyer, por gjarpërinjtë vazhdojnë të jenë aty*”, po marr në analizë evoluimin dhe ndryshimet në mjedisin e sigurisë në dekadat e fundit. Kërcënimet e sigurisë globale para 25 vitesh u përmblodhën në kërcënime “3R” që bënin bashkë Rusinë, Radikalizmin e dhunshëm dhe Refugjatët. Në 23 shtator 2026 drejtori i MI5, Sir Ken McCallum, analizon se “3R” ekzistojnë akoma edhe sot, por të transformuara. Ambicia për viktima masive vazhdon, por tani ajo kryhet nga aktorë shtetërorë, me sabotazhin, ndërhyrjen politike, sulmet kibernetike dhe presionin ndaj infrastrukturës kritike.

Think tank-et, si CSIS (Center for Strategic and International Studies) në SHBA dhe RUSI (Royal United Services Institute), në MB paralajmërojnë se ulja e vigjilencës për kundër-terrorizmin mund të krijojë boshllëqe pikërisht tani kur organizatat terroriste po përshtaten në ambientin e ri digjital. Mësimet e 25 viteve duhet të ruhen, por analizat e sigurisë duhet të përfshijnë edhe luftën në Lindjen e Mesme, propagandën online, dronët komercialë, kriptomonedhat dhe mundësinë që shtete kundërshtarë të përdorin aktorë ekstremistë. R-ja e tretë (refugjatët) është më e debatueshme. ICCT (International Center for Counter-terrorism) ka theksuar nevojën për të riformuluar kërcënimin nga emigrantët, sepse polarizimi i shoqërisë pritëse mund të jetë po aq i rrezikshëm për sigurinë sa rreziku i infiltrimit. Në pjesën më të madhe, refugjatët largohen pikërisht nga terrorizmi, lufta dhe represioni. Një politikë që i trajton kolektivisht si të dyshuar, jo vetëm e dëmton integritimin dhe ul bashkëpunimin me agjencitë e sigurisë por edhe u jep propagandë si ekstremistëve, ashtu edhe aktorëve shtetërorë të interesuar.

Ndryshimi i mjedisit gjeopolitik e bën përsëri aktuale formulën e vjetër 3R: (Rusia, Radikalizmi dhe Refugjatët), por nuk duhet përdorur si slogan që barazon të tria. Rusia është aktor autoritar shtetëror me strategji, burime dhe komandim të centralizuar. Radikalizmi është një proces social, shoqëror, ideologjik dhe psikologjik që synon të prodhojë dhunë. Refugjatët janë njerëz të zhvendosur nga lufta dhe persekutimi dhe vetë statusi i refugjatit nuk përbën rrezik sigurie. Dimensionin e R-së së tretë (refugjatëve) bëhet çështje sigurie vetëm kur flukset e emigrantëve instrumentalizohen nga shtete, shfrytëzohen nga kontrabandistët, përdoren për infiltrim, ose kthehen në vegla për ekstremizëm të brendshëm. Vlerësimi i përgjithshëm që del nga MI5 dhe shërbimet evropiane është se 3R nuk është zhdukur, por është transformuar në një sistem kërcënimesh të ndërthurura. Rusia sot është më aktive dhe më agresive. Radikalizmi është më i fragmentuar por më digjital, ndërsa migracioni i detyruar është më shumë një cenueshmëri që mund të instrumentalizohet, sesa një rrezik sigurie në vetvete. Rreziku i vërtetë lind në momentin ku këto tri fusha takohen dhe e ushqejnë njëra-tjetrën.

Një sulm hibrid sot nuk fillon më me tanke, por me një rekrutim në “Telegram”, një zjarrvënie të paguar, një ndërhyrje në sistemin industrial ushtarak, një fushatë dezinformimi në rrjete sociale ose një incident kufitar të sponsorizuar dhe planifikuar me qëllim. McCallum raporton rritje prej 35 për qind të hetimeve për kërcënimet shtetërore dhe zbulimin në kohë të 19 kompleteve terroriste në fazë të avancuar që nga fillimi i vitit 2020. Institucionet evropiane e vlerësojnë Rusinë jo vetëm si kërcënim ushtarak në kufirin lindor të NATO-s, por edhe si burim edhe të një fushate, nën pragun e luftës së hapur. Shërbimi norvegjez PST, në vlerësimin kombëtar të vitit 2026, paralajmëron rritje të sabotazhit rus, veçanërisht në Arktik dhe infrastrukturës energjetike të Norvegjisë. Shënjestra ruse ndaj porteve, kabllove nënujore, tubacioneve, stërvitjeve ushtarake dhe objekteve teknologjike gjatë vitit 2026, tregon se objektivi është hartëzimi i dobësive që mund të shfrytëzohen më vonë nga Rusia.

CSIS e përshkruan veprimtarinë ruse si “luftë në hije” me sabotazh në rritje në Evropë. Instituti ka analizuar modelin e

Kërcënimet e vjetra në epokën e re të sigurisë

“*Dragonjtë janë rikthyer, por gjarpërinjtë vazhdojnë të jenë aty*”

agjentëve të disponueshëm, ndërmjetës dhe persona të rekrutuar në distancë përmes platformave të mesazheve, të paguar me shuma relativisht të vogla ose me kriptomonedha. Kjo metodë i jep Rusisë, mohim të besueshëm, e ul koston dhe vështirëson lidhjen shkakësore midis incidentit lokal dhe strukturës shtetërore të dyshuar. Sabotatori sot nuk ka pse të jetë një oficer inteligjence, por edhe një kriminel ordiner, një i ri i radikalizuar, një person me borxhe, një “turist” me pushime të paguara ose një refugjat i cenueshëm nga rekrutuesit.

Moska po shfrytëzon pakënaqësitë ideologjike, radikalizimin politik dhe teoritë konspirative për të dobësuar kohezionin social shoqëror të Perëndimit. Njëkohësisht edhe partnerët e saj, Kinë, Iran, Bjellorusi, Kore e Veriut, mund të përdorin lëvizjet e emigrantëve si presion ndaj kufijve evropianë, si dhe të rekrutojnë individë nga komunitete të cenueshme emigrantësh. Kjo nuk e bën komunitetin emigrant (R) burim kërcënimi direkt, por e ekspozon atë si objektiv të shërbimeve kundërshtarë. Vlerësimi i PST-së se rreth 100 mijë ukrainas në Norvegji mund të përballen me përpjekje rekrutimi nga inteligjencia ruse, tregon nevojën për kanale raportimi, jo për stigmatizim kolektiv të refugjatëve ukrainas. Në planin strategjik, Rusia është R-ja më e fuqishme sepse mund t'i lidhë mjetet ushtarake, inteligjencën, diplomacinë, energjinë, krimin e organizuar, migracionin e instrumentalizuar dhe informacionin në një fushatë të vetme.

Radikalizmi mbetet i afërt me modelin e 11 shtatorit, por nga ana operacionale ka ndryshuar. Al-Kaeda dhe Shteti Islamik vazhdojnë të kenë ambicie dhe rrjete, në zona konflikti dhe në shtetet me qeverisje të dobët. Megjithatë, në Evropë po rritet pesha e individit të vetë-aktivizuar, e celulës së vogël dhe e sulmit me mjete të thjeshta. Raporti i Europol-it evidenton rritje të sulmeve të lidhura me xhihadizmin gjatë vitit 2024, ndërsa vlerësimet e vitit 2026 paralajmërojnë një fazë të re. Radikalizmi bashkëkohor nuk është vetëm xhihadist. Shërbimet evropiane të inteligjencës ndjekin paralelisht ekstremizmin e djathtë, ekstremizmin e majtë dhe atë anarkist, separatizmin dhe një kategori në rritje të dhunës në internet. “Shkolla e vjetër” sipas metodës: udhëtim jashtë vendit, lidhje me organizatën, trajnim dhe financim i gjurmueshëm, nuk mjafton më. Kërcënimi aktual është më pak hierarkik, por jo më pak vdekjeprurës. Lufta kundër tij kërkon bashkëpunim midis inteligjencës, policisë, shkollave, shëndetit mendor, familjeve dhe platformave teknologjike, si dhe mekanizma striktë ligjorë për të mbrojtur privatësinë dhe për të shmangur kriminalizimin e mendimit.

Përvoja me Bjellorusinë tregoi se njerëzit mund të transportohen, orientohen dhe shtyhen drejt kufirit edhe për të ushtruar presion politik. Flukset e mëdha të emigrantëve mund të mbingarkojnë regjistrimin biometrik, verifikimin e

identitetit, strehimin e tyre dhe shërbimet sociale. Rugët migratore mund të përdoren nga një rrjet operativësh, nga luftëtarë të kthyer ose nga rrjete kriminale. Kampet dhe komunitetet e marginalizuara gjithashtu mund të bëhen terren rekrutimi nëse mungojnë arsimit, puna, përfaqësimi dhe policimi me besim. Qëllimi mund të mos jetë depërtimi i terroristëve, por prodhimi i përçarjes midis shteteve, rritje e ekstremizmit dhe delegjitimitimi i institucioneve. Prandaj siguria efektive nuk është as problem humanitar, as dyshim kolektiv; por analizë e bazuar në inteligjencë.

Skenari më i rrezikshëm është konvergjenca e 3R. Një shërbim rus mund të shfrytëzojë një rrjet kriminal për të rekrutuar një individ të radikalizuar ose financiarisht të cenueshëm. Incidenti mund të paraqitet si akt spontan, ndërsa një dezinformim e përdor incidentin për të nxitur urrejtje ndaj refugjatëve dhe mosbesim ndaj qeverisë. Një krizë migruese mund të prodhojë protesta, ku ekstremistët rekrutojnë dhe aktorët e huaj i amplifikojnë narrativat. Kështu një incident taktik jep efekt strategjik. Institucionet e sigurisë po kalojnë nga modeli që kërkon vetëm autorin dhe mjetin, tek modeli që analizon rrethanat, urdhëruesin, financimin, platformën, cenueshmërinë sociale, narrativën dhe efektin e synuar. Kjo është arsyeja pse McCallum dhe MI5 kërkon një “ekip ekipesh” midis qeverisë, biznesit, akademisë dhe publikut. Asnjë agjenci inteligjence nuk i zotëron i vetëm të dhënat e nevojshme.

Për Shqipërinë, unë mendoj se formula 3R duhet lexuar në kontekstin e NATO-s, Ballkanit Perëndimor, porteve dhe korridoreve energjetike, industrisë së mbrojtjes dhe sistemeve digjitale. Ndikimi rus mund të mos shfaqet kryesisht përmes pranisë së drejtpërdrejtë, por përmes narrativave rajonale, aktorëve të tretë, financimit të fshehtë, operacioneve kibernetike dhe shfrytëzimit të tensioneve etnike ose politike që nuk janë të pakta në vendin tonë. Lëvizjet migruese në korridorin tonë ballkanik kërkojnë kontroll profesional, por edhe bashkëpunim me partnerët ndërkombëtarë. Ky është thelbi i paralajmërimit të MI5 dhe ka vlerë të drejtpërdrejtë edhe për Shqipërinë për sigurinë e porteve, energjisë, telekomunikacionit, bazave, prodhimit ushtarak dhe zinxhirëve të furnizimit në Shqipëri. Sot Perëndimi përballat njëkohësisht me aktorë shtetërorë armiqësorë, rrjete terroriste që kanë mbijetuar dhe kriza njerëzore që mund të shndërrohen në instrument presioni. Formula 3R është integrimi i kundërzbulimit, kundër-terrorizmit, sigurisë kufitare, mbrojtjes kibernetike, sigurisë ekonomike dhe komunikimit strategjik. Pika përfundimtare e McCallum-it është edhe më e rëndësishme se metafora që unë citova në fillim të analizës: *siguria kombëtare nuk mund të mbetet çështje e një grupi agjencish.*

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Rrugëtimi profesional nuk më ka dhënë veç një detyrë, më ka dhënë një privilegj të rrallë: **të njoh nga afër historinë, vlerat dhe njerëzit që kanë jetuar një pjesë të rëndësishme të jetës së tyre në uniformë.** Ndihej e lumtur dhe thellësisht mirënjohëse që në këtë rrugëtim kam pasur fatin të ec pranë historive të tyre, t'i njoh, t'i dëgjoj dhe të ndaj me ta emocione, kujtime e momente që meritojnë të ruhen në kujtesën tonë kolektive.

Por ky rrugëtim për mua ka edhe një kuptim shumë më personal. **Dua të shpreh një mirënjohje të veçantë për bashkëshortin tim, një njeri që i ka kushtuar një jetë uniformës, shërbimit dhe detyrës.** Përmes tij kam njohur edhe më nga afër atë botë të veçantë të njerëzve në uniformë; kam kuptuar më mirë sakrificën, përgjegjësinë, disiplinën, largimet nga familja, orët e gjata të shërbimit dhe peshën që mbart një jetë e përkushtuar ndaj detyrës.

Kur shkruaj për këto gra, për këta njerëz dhe për historinë e tyre, nuk shkruaj vetëm si vëzhguese apo si gazetare. **Shkruaj edhe me një ndjesi të veçantë afërsie, respekti dhe mirënjohjeje,** sepse një pjesë e kësaj historie ka qenë edhe pjesë e jetës sime familjare.

Kam pasur fatin të njoh shumë prej tyre përmes punës sime, të ndjek rrugëtimin e tyre dhe të shoh se si, edhe pas viteve, mbeten të forta vlerat që i bashkuan dikur në uniformë: përkushtimi, solidariteti, miqësia, humanizmi dhe dinjteti.

Sot, kur i shoh këto gra të mbledhura së bashku, kuptoj se kjo fotografi është shumë më tepër se një takim miqsh. **Është një copëz historie. Është kujtesë. Është një dëshmi e gjallë e një brezi grash që i dhanë shërbimit profesionalizëm, familjes dashuri dhe jetës një dimension të veçantë sakrifice.**

Dhe në këtë rrugëtim të bukur, dua të falënderoj me zemër edhe **bashkëshortin tim, për një jetë në uniformë,** përmes së cilës kam mësuar se pas çdo uniforme fshihet një njeri, një familje, sakrifica të heshtura dhe shumë histori që meritojnë të tregohen.

Për të gjithë këta njerëz, për historinë që kanë ndërtuar dhe për vlerat që kanë lënë pas, ndihem thellësisht falënderuese. Sepse historia e Forcave të Armatosura nuk është vetëm historia e institucioneve dhe e uniformave; është historia e njerëzve që i kanë dhënë asaj shpirt, dinjitet dhe jetë.

Nga uniforma te familja, nga detyra te kujtimet, një histori grash që nuk u ndanë kurrë nga vlerat e shërbimit dhe që edhe sot takohen për të mbajtur gjallë një pjesë të bukur të historisë së tyre.

Fotografitë nuk janë thjesht për të fiksuar një çast, ato ruajnë një jetë të tërë.

Fotografia e këtyre grave ish-ushtarake është një prej tyre.

Ato janë mbledhur sërish, siç bëjnë prej vitesh, për të kujtuar kohën kur uniforma ishte pjesë e përditshmërisë së tyre, kur dita niste me përgjegjësi dhe përfundonte me ndjenjën e detyrës së kryer. Sot, vitet kanë kaluar. Uniforma është hequr, detyrat kanë ndryshuar, flokët kanë marrë ngjyrën e kohës dhe jeta i ka vendosur në role të tjera: janë bija, bashkëshorte, nëna, gjyshe, gra të familjes dhe të shoqërisë. Por një gjë nuk ka ndryshuar: ajo që kanë qenë dhe ajo që kanë përfaqësuar në uniformë vazhdon të jetojë brenda tyre.

Në sytë e tyre ka kujtime. Në buzëqeshjet e tyre ka miqësi. Në duart që mbajnë lulet ka një simbolikë më të madhe se vetë lulet: **është një mënyrë për t'i thënë njëra-tjetrës se rrugët e jetës mund të ndahen përkohësisht, por miqësia e ndërtuar mbi përvoja të përbashkëta nuk shuhet.**

Këto gra nuk takohen vetëm për të kujtuar të shkuarën. Ato takohen për të dëshmuar se e shkuara mund të jetë një vlerë e gjallë për të tashmen.

Një brez që e veshi uniformën me dinjitet

Të jesh grua në uniformë nuk ka qenë gjithmonë e lehtë. Pas uniformës nuk ka qenë vetëm një profesion. Ka qenë një zgjedhje jete. Ka qenë disiplinë, përgjegjësi, sakrificë,

Vitet kalojnë, uniforma mbetet në kujtim: Gratë që i dhanë shërbimit dinjitet, jetës miqësi dhe brezave një shembull

Të jesh grua në uniformë nuk ka qenë gjithmonë e lehtë. Pas uniformës nuk ka qenë vetëm një profesion. Ka qenë një zgjedhje jete. Ka qenë disiplinë, përgjegjësi, sakrificë, përkushtim dhe aftësi për të përballuar jo vetëm kërkesat e profesionit ushtarak, por edhe përgjegjësitë që shoqëria dhe familja i kanë vendosur mbi supet e gruas.

përkushtim dhe aftësi për të përballuar jo vetëm kërkesat e profesionit ushtarak, por edhe përgjegjësitë që shoqëria dhe familja i kanë vendosur mbi supet e gruas.

Ato kanë shërbyer në një kohë kur çdo hap profesional kërkonte përkushtim të veçantë. Kanë punuar, janë arsimuar, janë trajnuar, kanë përmbyshur detyrat e tyre dhe njëkohësisht kanë mbajtur mbi vete përgjegjësitë e familjes.

Dhe kjo është një nga arsyt pse historia e tyre meriton të tregohet.

Sepse pas çdo gruaje me uniformë ka qenë një njeri me ëndrra, me shqetësime, me familje, me fëmijë, me prindër, me gëzime dhe vështirësi. Por në momentin kur uniforma vishej, përpara vinte detyra.

Kjo është një prej mësimëve më të rëndësishme që këto gra mund t'u përcjellin brezave të rinj: profesionalizmi nuk është vetëm ajo që di të bësh; është mënyra se si e kryen detyrën, mënyra se si i qëndron përgjegjësisë dhe mënyra se si ruan dinjitetin tënd edhe në ditët më të vështira.

Prandaj, sot, kur i shohim së bashku, nuk duhet t'i

shohim thjesht si ish-ushtarake. Duhet t'i shohim si pjesë të historisë njerëzore të Forcave të Armatosura, si gra që kanë dhënë kontributin e tyre në një periudhë të rëndësishme të jetës së institucionit ushtarak dhe të shoqërisë shqiptare.

Uniforma mund të jetë hequr nga trupi, por vlerat që ajo ka kultivuar nuk hiqen bashkë me të.

Kur një takim bëhet kujtesë

Ka diçka të veçantë në këto takime. Ato nuk kanë nevojë për protokoll. Nuk kanë nevojë për ceremoni. Nuk kanë nevojë për fjalime të gjata.

Mjafton një telefonatë. Një mesazh. Një datë e shënuar. Dhe papritur, pas shumë muajsh, ato gjenden sërish bashkë. Fillojnë kujtimet. Njëra sjell ndër mend një kolege. Tjetra kujton një situatë nga shërbimi. Një tjetër përmend një komandant, një repart, një periudhë pune. Dhe kështu, pjesë-pjesë, ndërtohet një histori që nuk është shkruar gjithmonë në dokumente, por që jeton në kujtesën e njerëzve.

Kjo është historia e vogël brenda historisë së madhe. Është historia e marrëdhënieve njerëzore që lindën në vendin e punës dhe u kthyen në miqësi të përjetshme.

Në një kohë kur gjithçka duket se lëviz shpejt, kur marrëdhëniet njerëzore shpesh janë të përkohshme dhe kur njerëzit largohen nga njëri-tjetri, sapo përfundon një detyrë apo një etapë pune, këto gra na japin një mësim të thjeshtë: miqësia e vërtetë nuk varet nga posti, grada apo detyra. Ajo ndërtohet mbi respektin, besimin dhe përvojat e përbashkëta.

Prandaj këto takime kanë një vlerë që shkon përtej nostalgjisë. Ato janë një formë e kujtesës.

Një mënyrë për t'i thënë kohës: *ne ishim aty, punuam, shërbyem, jetuam bashkë një pjesë të rëndësishme të jetës dhe nuk e kemi harruar.*

Edhe kur mungon njëra prej tyre, ajo është aty

Në këtë fotografi mungon një prej tyre: znj. **Krisula Prifti**, e cila prej vitesh jeton në Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Por distanca nuk ka mundur ta largojë nga kjo miqësi. Sa herë që kthehet në Shqipëri, Krisula i mbledh sërish mikeshat e saj. Dhe kjo thotë shumë për karakterin e saj dhe për lidhjen që i bashkon.

Ka njerëz që, edhe kur nuk janë fizikisht pranë teje, mbeten pjesë e pandarë e një rrethi miqësor. Krisula është

një prej tyre.

Me natyrën e saj të çiltër, me atë energji të ngrohtë që të kujton dritën e diellit, me vitalitetin dhe njerëzillëkun e saj, ajo sjell në këto takime një tjetër dimension: gëzimin për t'u takuar sërish. Dhe ndoshta pikërisht kjo është një prej bukurive të kësaj fotografie. Edhe ajo që mungon është, në njëfarë mënyre, e pranishme.

Sepse miqësia nuk matet me numrin e njerëzve në një fotografi. Ajo matet me vendin që secili ka në kujtesën e të tjerëve.

Nga uniforma te familja, një jetë me shumë role

Sot këto gra kanë një tjetër përditshmëri. Janë nëna dhe gjyshe. Kujdesen për familjet. Gëzohen me fëmijët dhe nipërit e mbesat. Kanë kaluar etapa të tjera të jetës dhe kanë marrë përsipër role të reja. Por në çdo rol të tyre vazhdon të jetë e pranishme ajo grua që dikur veshi uniformën. Gruaja që mësoi të jetë e përgjegjshme. Gruaja që mësoi të respektojë kohën. Gruaja që mësoi të përballet me vështirësinë. Gruaja që kuptoi se një detyrë nuk shtyhet sepse është e vështirë. Gruaja që mësoi të qëndrojë pranë koleges. Këto janë vlera që nuk kanë moshë.

Dhe pikërisht për këtë arsye, përvoja e tyre duhet të dëgjohet më shumë nga brezat e rinj.

Sot flasim shumë për modernizimin e Forcave të Armatosura, për teknologjinë, kapacitetet, profesionalizimin, standardet e reja dhe sfidat e sigurisë. Të gjitha këto janë të rëndësishme. Por pas çdo strukture, çdo teknologjie dhe çdo kapaciteti qëndrojnë njerëzit.

Dhe historia e këtyre grave na kujton se institucionet ndërtohen edhe përmes kujtesës njerëzore.

Një ushtri nuk është vetëm uniforma.

Nuk është vetëm grada.

Nuk është vetëm njësi, repart apo strukturë.

Është edhe historia e mijëra burrave dhe grave që kanë dhënë një pjesë të jetës së tyre në shërbim.

Prandaj, historia e grave që kanë shërbyer në Forcat e Armatosura duhet të ruhet, të dokumentohet dhe t'u përcillet brezave.

Ato që e mbajtën uniformën me dinjitet dhe sot mbajnë gjallë kujtesën e saj

Gra të Forcave të Armatosura, që nga vitet e shërbimit te roli i nënave e gjysheve, vazhdojnë të dëshmojnë se miqësia, përkushtimi, dinjiteti dhe vlerat e uniformës nuk dalin kurrë në pension

Këto gra janë një urë mes brezave.

Ato që sot janë në uniformë kanë mundësi të tjera, mjete të tjera, arsimim të avancuar dhe një hapësirë gjithnjë e më të madhe profesionale. Por një pjesë e vlerave mbeten të pandryshuara.

Puna.

Disiplina.

Përgjegjësia.

Solidariteti.

Respekti.

Dinjiteti.

Dhe mbi të gjitha, **dashuria për atë që bën.**

Gratë e reja në Forcat e Armatosura duhet ta dinë se

përpara tyre kanë ardhur gra të tjera që kanë hapur rrugë, kanë kapërcyer vështirësi dhe kanë dëshmuar se gruaja mund të jetë një profesioniste e denjë, një ushtarake e përkushtuar dhe një shtyllë e fortë e familjes.

Por këto gra të reja duhet të bëjnë edhe më shumë. Duhet të ndërtojnë historinë e brezit të tyre. Duhet ta ruajnë dinjitetin e uniformës.

Duhet ta kuptojnë se karriera nuk është vetëm arritja e një posti, por edhe mënyra se si sillesh gjatë rrugës. Sepse një ditë, pas shumë vitesh, edhe ato do të ulen në një tavolinë, do të shohin njëra-tjetrën në sy dhe do të kujtojnë vitet e shërbimit. Dhe atëherë pyetja nuk do të jetë vetëm: *çfarë posti mbajtëm?*

Pyetja më e rëndësishme do të jetë: **Çfarë vlere lamë pas?**

Një fotografi që meriton të ruhet

Fotografia e 4 tetorit 2026 nuk është thjesht një fotografi miqsh.

Është një dokument i gjallë i një brezi grash. Ato janë aty, të buzëqeshura, të bashkuara, me lule në duar dhe me vite të tëra kujtimesh mbi supe.

Dhe ndoshta, pa e kuptuar, kanë krijuar një nga ato pamje që pas shumë vitesh do të ketë edhe më shumë vlerë. Sepse koha i bën fotografitë më të çmuara.

Sot shohim gra që takohen. Nesër do të shohim një brez që ka lënë gjurmë.

Prandaj këto takime duhet të vazhdojnë. Duhet të dokumentohen. Duhet të tregohen. Jo për nostalgji, por për respekt ndaj historisë.

Sepse një shoqëri që nuk kujton njerëzit që i kanë shërbyer, humbet një pjesë të kujtesës së vet.

Dhe Forcat e Armatosura, si çdo institucion me histori, kanë nevojë për kujtesën e njerëzve të tyre.

Ato nuk janë “ish” në vlerat që mbartin

Ndoshta fjala *ish-ushtarake* tregon një status profesional. Por nuk mund të përkufizojë atë që këto gra janë sot.

Ato janë ende gra që mbartin disiplinën e uniformës, solidaritetin e koleges, kujtesën e shërbimit dhe dinjitetin e një brezi. Janë gra që kanë kaluar nga uniforma te familja, nga detyra te kujdesi për fëmijët dhe nipërit, nga urdhrat dhe përgjegjësitë e shërbimit te këshillat që sot u japin brezave të rinj.

Dhe kjo është një pasuri.

Një pasuri njerëzore që nuk duhet të mbetet vetëm në albumet familjare.

Duhet të jetë pjesë e kujtesës institucionale.

Duhet të jetë pjesë e historisë së Forcave të Armatosura.

Duhet të jetë pjesë e edukimit të brezit të ri.

Sepse në fund të fundit, uniforma është një veshje që hiqet.

Por dinjiteti nuk hiqet.

Përgjegjësia nuk hiqet.

Miqësia nuk hiqet.

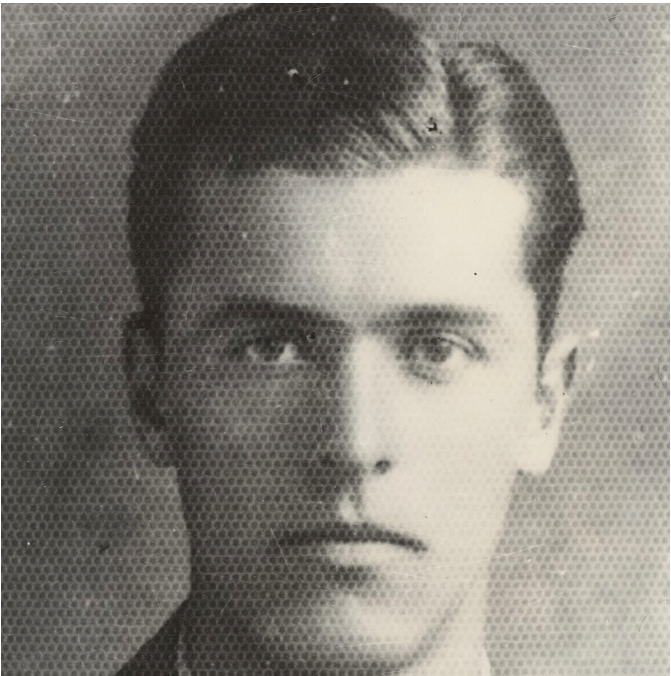
Kujtesa nuk hiqet.

Dhe vlerat e një gruaje që ka shërbyer me përkushtim nuk dalin kurrë në pension.

Ato gra vazhdojnë të jenë pjesë e historisë. Dhe sa herë mbliidhen bashkë, historia merr sërish jetë.

Takimi mujor, 4 tetor 2026

Vojo Kushi, Sadik Stavileci, Xhorxhi Martini, tre emra të një qëndrese që u kthye në kujtesë kombëtare

Historia e kombit shqiptar mbart data, të cilat sjellin në kujtesë ngjarje, sakrifica dhe emra njerëzish që koha nuk i fshin. **7 tetori i vitit 1942** është një prej tyre.

Në ditët e Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, në një nga përplasjet e ashpra të zhvilluara në Tiranë, tre të rinj, **Vojo Kushi, Sadik Stavileci dhe Xhorxhi Martini**, u gjendën të rrethuar nga forcat fashiste në një bazë të lëvizjes, në shtëpinë e atdhetares Ije Farka, në lagjen Kodra e Kuqe.

Përballë tyre nuk ishte vetëm një forcë numerikisht shumë më e madhe. Operacioni ishte shoqëruar me tanke dhe autoblanda, ndërsa brenda shtëpisë qëndronin tre luftëtarë, të vendosur të mos dorëzoheshin. Ajo që ndodhi atë ditë hyri në kujtesën e historisë shqiptare si një akt i jashtëzakonshëm qëndrese.

Pas disa orë luftimesh, ranë **Sadik Stavileci dhe Xhorxhi Martini**. I rrethuar dhe i goditur nga forcat armike, Vojo Kushi vazhdoi luftën.

Kur tanket iu afruan pozicionit ku ai qëndronte, njëri prej tyre rrëzoi murin e shtëpisë. Në atë çast, në vend që të tërhiqej, Vojo Kushi ndërmori një veprim të jashtëzakonshëm: u hodh mbi tank, me synimin për të hapur kapakun e tij dhe për të goditur tankistin. Por tanku tjetër e goditi për vdekje. Tre burra ranë atë ditë. Por emrat e tyre nuk ranë bashkë me ta.

Një shtëpi, një lagje, një betejë që mbeti në kujtesë

Ngjarja e 7 tetorit 1942 nuk mund të kuptohet vetëm si një episod ushtarak i një kohe lufte. Ajo është edhe një histori njerëzore e qëndresës.

Shtëpia e Ije Farkës në Kodrën e Kuqe u shndërrua atë ditë në një pikë përballjeje. Një hapësirë e zakonshme banimi u kthye në vend ku u përplasën dy realitete: nga njëra anë forcat e armatosura fashiste, të mbështetura nga mjete të blinduara; nga ana tjetër, një grup i vogël njerëzish që refuzuan të dorëzoheshin.

Në këtë përballje qëndron edhe një prej mësimëve që historia e luftërave u ka lënë brezave: forca nuk matet vetëm me numrin e njerëzve apo me fuqinë e mjeteve që ke në dispozicion.

Ka momente kur përballë një force shumë më të madhe qëndron vendosmëria njerëzore.

Dhe pikërisht aty lind legjenda.

Vojo Kushi, Sadik Stavileci dhe Xhorxhi Martini u bënë pjesë e asaj kujtese që ndërtohet në kohë të vështira dhe që më pas kalon nga një brez te tjetri.

Vojo Kushi, emri që u kthye në simbol

Në qendër të kujtesës për këtë ngjarje qëndron figura e Vojo Kushit.

Historia e tij është lidhur veçanërisht me momentin e përballjes me tankun. Një veprim i dëshpëruar dhe heroik, i kryer në kushtet e një rrethimi të plotë, u shndërrua më pas në një prej imazheve më të njohura të qëndresës antifashiste shqiptare.

Por përtej simbolit, duhet të kujtojmë njeriun.

Një i ri që jetoi në një periudhë kur Shqipëria ndodhej përballë një prej momenteve më të vështira të historisë së saj.

Një njeri që zgjodhi të qëndronte.

Dhe pikërisht kjo e bën historinë e tij të vazhdojë të jetojë.

Emri i Vojo Kushit sot lidhet me rrugë, lagje, shkolla dhe institucione sportive. Në Tiranë, një bust i tij vijon të jetë pjesë e hapësirës publike, si një shenjë kujtese për një nga figurat e njohura të qëndresës antifashiste.

Kështu, nga një ngjarje e ndodhur në një shtëpi të Kodrës së Kuqe, emri i një të riu u përhap në hapësira të ndryshme të jetës publike shqiptare.

Historia e një njeriu u kthye në kujtesë të një kombi.

Dy emra që nuk duhet të mbeten në hijen e legjendës

Kur flitet për 7 tetorin 1942, figura e Vojo Kushit shpesh bëhet qendra e rrëfimit. Por ajo ditë nuk ishte vetëm historia e

tij. Ishin tre burra të rrethuar.

Sadik Stavileci dhe Xhorxhi Martini qëndruan deri në fund dhe ranë gjatë luftimeve.

Prandaj kujtimi i kësaj ngjarjeje duhet të mbajë së bashku të tre emrat.

Sepse historia nuk duhet të kujtojë vetëm momentin më të bujshëm të një betejeje. Ajo duhet të kujtojë edhe ata që qëndruan në të njëjtën llogore, ndanë të njëjtin rrezik dhe dhanë jetën në të njëjtën përballje.

Vojo Kushi. Sadik Stavileci. Xhorxhi Martini.

Tre emra.

Një ditë.

Një qëndresë.

Një kujtim që ka kaluar përtej kohës.

Kujtesa si detyrim ndaj historisë

Sot, më shumë se tetë dekada pas asaj ngjarjeje, Shqipëria është një vend tjetër.

Brezat kanë ndryshuar. Teknologjia ka ndryshuar. Shoqëria ka ndryshuar. Edhe mënyra se si e shohim dhe e studiojmë historinë ka ndryshuar.

Por ka një gjë që nuk duhet të ndryshojë: respekti për ata që ranë në luftë.

Të kujtosh nuk do të thotë të jetosh në të kaluarën.

Përkundrazi.

Një shoqëri që kujton historinë e vet është më e aftë të kuptojë të tashmen dhe të ndërtojë të ardhmen.

Pikërisht për këtë arsye, rubrika “Gjurmë në Kohë” synon të rikthejë në vëmendje ngjarje dhe figura që kanë lënë shenjë në historinë tonë.

7 tetori 1942 është një prej këtyre gjurmëve.

Një datë që na kujton se historia nuk është vetëm ajo që shkruhet në libra. Ajo është edhe ajo që ruhet në emrat e rrugëve, në monumente, në kujtesën e qyteteve dhe në rrëfimet që kalojnë nga gjyshërit te nipërit.

Nga Kodra e Kuqe në kujtesën e Tiranës

Sot, në jetën e përditshme të Tiranës, shumë njerëz kalojnë pranë vendeve dhe emrave që mbartin histori të mëdha.

Një rrugë mund të jetë vetëm një adresë.

Një shkollë mund të jetë vetëm një institucion arsimor.

Një shesh mund të jetë vetëm një hapësirë qytetare.

Por pas një emri mund të fshihet një jetë.

Pas një busti mund të fshihet një betejë.

Pas një date mund të fshihet sakrifica e njerëzve që nuk patën mundësinë të shihnin ditët që do të vinin.

Prandaj, kur kalojmë pranë një monumenti, ia vlen të pyesim: Kush ishte ky njeri? Çfarë ndodhi? Pse emri i tij është ende këtu?

Në rastin e Vojo Kushit, përgjigjja na çon te 7 tetori 1942 dhe te ajo përballje e pabarabartë në Kodrën e Kuqe.

Na çon edhe te dy emra të tjerë: Sadik Stavileci dhe Xhorxhi Martini.

Dhe na rikthen te një kohë kur lufta ishte realiteti i përditshëm dhe kur jeta e njerëzve vendosej në pak çaste.

Një mësim që mbetet

Historia e 7 tetorit 1942 nuk është vetëm një rrëfim për një tank dhe një luftëtar që u hodh mbi të.

Ajo është një rrëfim për vendosmërinë.

Për sakrificën.

Për besnikërinë ndaj shokut.

Për qëndresën në kushtet më të vështira.

Dhe mbi të gjitha, për kujtesën.

Sot Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë mbajnë mbi vete një histori të gjatë, të lidhur me breza ushtarakësh, me ngjarje dhe me njerëz që kanë shërbyer në periudha të ndryshme të historisë së vendit.

Për një institucion që e ka fjalën “kujtesë” pjesë të rëndësishme të identitetit të tij, historia e atyre që ranë në luftë nuk mund të jetë thjesht një kapitull i mbyllur.

Ajo duhet të jetë edhe mësim.

Sepse brezat e rinj duhet të dinë se liria, paqja dhe siguria nuk janë nocione abstrakte. Ato kanë historinë e tyre, kanë njerëzit e tyre dhe kanë edhe sakrificat e tyre.

7 TETOR 1942, TRE EMRA, NJË GJURMË E PASHLYESHME

Tetëdhjetë e katër vjet më pas, ngjarja e Kodrës së Kuqe mbetet pjesë e kujtesës historike shqiptare.

Vojo Kushi, Sadik Stavileci dhe Xhorxhi Martini mbeten të lidhur përgjithmonë me atë ditë.

Njëri prej tyre u bë simbol i një akti të jashtëzakonshëm përballjeje me tankun. Dy të tjerët ranë në të njëjtën betejë. Të tre u bënë pjesë e një historie që brezat e mëvonshëm do ta kujtonin.

Koha ka kaluar.

Tanket kanë mbetur në fotografitë dhe dokumentet e historisë.

Shtëpitë dhe lagjet kanë ndryshuar.

Por emrat kanë mbetur.

Dhe ky është ndoshta kuptimi më i thellë i kujtesës:

ajo qëndron aty ku koha nuk mund ta rrëzojë.

Në një bust.

Në një emër shkolle.

Në një rrugë.

Në një faqe gazete.

Në një mësim historie.

Dhe mbi të gjitha, në kujtesën e brezave.

7 tetori 1942 nuk është vetëm një datë e së shkuarës, është një prej atyre gjurmëve në kohë që na fton të mos harrojmë.

Gjermania ka shpallur krijimin e regjimentit të parë të dedikuar për dronët, një vendim që shënon një kthesë të madhe në historinë e Bundeswehr-it. Ky formacion pritet të jetë gati në vitin 2027 dhe do të përfshijë fillimisht 300 ushtarakë, me synimin që numri të rritet në 600. Regjimenti do të ketë kapacitete të avancuara për operacione ajrore dhe tokësore pa pilot, si dhe për luftë elektronike. Ky hap është i lidhur ngushtë me ndryshimet e mëdha që kanë sjellë konfliktet e fundit, veçanërisht lufta në Ukrainë, ku dronët kanë treguar se janë armë vendimtare për zbulim dhe goditje precize.

Roli i dronëve në luftën moderne

Lufta në Ukrainë ka qenë një laborator i hapur për teknologjitë e reja ushtarake. Dronët e vegjël, shpesh të prodhuar me kosto të ulët, kanë arritur të neutralizojnë mjete të blinduara me vlerë miliona euro. Ata kanë shërbyer si sy dhe veshë të ushtrisë, duke ofruar informacion të menjëhershëm për pozicionet e armikut. Përveç kësaj, dronët kamikazë, të njohur si municione brendhëse, kanë treguar se mund të godasin objektiva me saktësi të lartë, duke minimizuar rrezikun për jetën e ushtarëve. Kjo ka bërë që shumë ushtri në botë të rishikojnë doktrinën e tyre dhe të vendosin dronët në qendër të strategjisë së mbrojtjes.

Struktura e regjimentit të ri

Regjimenti i dronëve në Gjermani do të jetë pjesë e Divizionit të 10-të të Blinduar, një formacion kyç në mbrojtjen e NATO-s në krahun lindor. Ai do të përfshijë një kombinim të njësive ajrore dhe tokësore pa pilot, të cilat do të operojnë në distanca deri në 500 kilometra. Njësitë e luftës elektronike do të kenë rol të veçantë, duke u fokusuar në ndërhyrjen e komunikimeve të armikut dhe mbrojtjen kundër dronëve të tij. Përveç kësaj, regjimenti do të testojë dhe përdorë municione brendhëse, të cilat janë aktualisht në fazë zhvillimi. Ky formacion nuk është thjesht një shtesë teknike, por një ndryshim i tërë paradigme në mënyrën se si Gjermania e koncepton luftën.

Konteksti ndërkombëtar

Vendimi i Gjermanisë vjen në një kohë kur fuqitë e mëdha po investojnë masivisht në teknologjitë pa pilot. Rusia dhe Kina kanë zhvilluar flotat e tyre të dronëve, ndërsa SHBA-ja ka ndryshuar strategjinë, duke hequr dorë nga një batalion dronësh në Gjermani dhe duke e rikthyer në këmbësori ajrore. Ky kontrast tregon se Gjermania po ecën në një drejtim të kundërt, duke e parë dronin si armën e së ardhmes. NATO e mbështet këtë hap, pasi rrit kapacitetet kolektive të mbrojtjes dhe e bën aleancën më të përgatitur për sfidat e reja.

Sfida dhe dilema

Megjithatë, krijimi i regjimentit të dronëve nuk është pa sfida. Kostoja e lartë e projekteve, veçanërisht e municioneve brendhëse, është një barrë e madhe për buxhetin e mbrojtjes. Gjermania duhet të sigurojë prodhimin masiv të dronëve për të qenë konkurruese në fushëbetejë. Përveç koston, ekziston edhe dilema etike. Përdorimi i dronëve kamikazë ngre pyetje mbi proporcionalitetin dhe mbrojtjen e civilëve. A mund të kontrollohet gjithmonë objektivi? A mund të shmangen viktimat e pafajshme? Këto janë pyetje që do të shoqërojnë çdo vendim politik dhe ushtarak. Një tjetër sfidë është varësia teknologjike. Gjermania duhet të sigurojë që zhvillimi i dronëve të mos e bëjë të varur nga furnizues të jashtëm, sidomos nga SHBA apo Izraeli, të cilët janë liderë në këtë fushë.

Ndikimi në doktrinën ushtarake gjermane

Ky regjiment nuk është thjesht një njësi e re, por një ndryshim paradigme. Ushtria gjermane po kalon nga një model tradicional i bazuar në tanke dhe avionë, drejt një ushtrie të bazuar në sisteme pa pilot. Lufta po bëhet më e shpejtë, më fleksibël dhe më pak e rrezikshme për jetën e ushtarëve. Në vend të mbrojtjes pasive, Gjermania po kalon drejt një mbrojtjeje aktive dhe inteligjente, ku dronët do të jenë në qendër të operacioneve. Ky ndryshim pritet të ketë ndikim të madh edhe në mënyrën se si NATO e koncepton mbrojtjen kolektive.

Dimensioni politik dhe shoqëror

Ky vendim nuk ka vetëm ndikim ushtarak, por edhe politik. Gjermania, e cila për dekada ka pasur një politikë të kujdesshme në çështjet e mbrojtjes, po tregon se është

Gjermania krijon regjimentin e parë të dronëve, një hap drejt ushtrisë së të ardhmes

e gatshme të marrë rol udhëheqës në modernizimin e ushtrisë europiane. Kjo është një përgjigje ndaj kritikave se Bundeswehr-i ka qenë i dobët dhe i papërgatitur për sfidat e reja. Për më tepër, krijimi i regjimentit të dronëve ka edhe ndikim shoqëror, pasi hap debatin mbi etikën e përdorimit të teknologjive pa pilot dhe mbi rolin e Gjermanisë si një fuqi ushtarake në Evropë.

Perspektiva e së ardhmes

Nëse ky projekt rezulton i suksesshëm, regjimenti i parë i dronëve do të shërbejë si model për krijimin e njësive të tjera në Gjermani dhe në vendet e tjera të NATO-s. Industria gjermane e mbrojtjes pritet të përfitojë, duke u bërë lider në prodhimin e dronëve europianë. Lufta e së ardhmes do të

jetë gjithnjë e më shumë pa pilot, ku dronët dhe intelijenca artificiale do të përcaktojnë fatin e betejave. Ky zhvillim mund të ndryshojë jo vetëm mënyrën se si luftohet, por edhe mënyrën se si mendohet për sigurinë dhe mbrojtjen.

Krijimi i regjimentit të parë të dronëve nga Gjermania është një hap historik që shënon fillimin e një epoke të re në mbrojtjen europiane. Ky formacion pritet të ndryshojë mënyrën se si Bundeswehr-i operon, duke e bërë dronin jo thjesht një mjet ndihmës, por një shtyllë të fuqisë ushtarake gjermane. Lufta e së ardhmes nuk do të zhvillohet më vetëm me tanke dhe avionë, por me flota dronësh inteligjentë që do të përcaktojnë fatin e betejave. Gjermania po vendos themelet e një ushtrie moderne, e cila do të jetë më e përgatitur për sfidat e shekullit XXI.

Tetori. Rozë

NUK ËSHTË THJESHT

NJË FJONGO ROZË

NJË THIRRJE PËR TË GJITHË

Të mos heshtim.
Të mos vonohemi.
Të mos e lëmë gruan vetëm.
Sepse pas çdo numri është një grua.